

Løgmálaráðið

Dagfesting: 08.01.2024
Mál nr.: 23/09500-48
Málsviðgjørt: EM/NF
Ummælistíð: 08.01.2024 –
05.02.2024
Eftirkannað: Lógartænastan
dagfestir

Uppskot til

Løgtingslóg um fosturtøku (Fosturtøkulógin)

Fosturtøka, sum ikki krevur loyvi

§ 1. Kvinna, sum býr í Føroyum og er við barn, kann fáa fosturtøku, um inntrivið kann verða gjørt áðrenn endan av 12. viku í viðgongutíðini, og kvinnan framvegis vil hava fosturtøku eftir at hava fingið kunning og vegleiðing sambært § 7.

§ 2. Hóast freistin sambært § 1 er farin, kann ein kvinna fáa fosturtøku eftir 12. viku í viðgongutíðini, um lív og heilsa hjá kvinnuni er í vanda, ella um inntrivið er neyðugt fyri at forða fyri, at líkamliga og sálarliga heilsan viknar munandi, og vandin fyri hesum er læknaliga grundaður.

Loyvi at fáa fosturtøku eftir 12. viku

§ 3. Ein kvinna, sum býr í Føroyum, kann fáa loyvi til at fáa fosturtøku eftir 12. viku, um

- 1) viðgongutíðin, føðingin ella umsorganin fyri barninum hevur við

- sær vanda fyri, at heilsan hjá kvinnuni viknar orsakað av verandi sjúku ella hóttandi líkamligari ella sálarligari sjúku ella ómegdarstøðu, ella av lívsviðurskiftum hennara í aðramáta,
- 2) kvinnan er vorðin við barn undir umstøðum, sum nevndar eru í § 210 ella §§ 216-224 í revsilógini,
  - 3) vandi er fyri, at barnið orsakað av ættarbregði, sjúku ella skaða í móðurlívi fær álvarslig sálarlig ella líkamlig brek ella sjúku,
  - 4) kvinnan orsakað av líkamligari ella sálarligari sjúku ella sálarligum menningartarni ikki megnar at hava umsorgan fyri barninum á fullgóðan hátt, ella
  - 5) viðgongutíðin, føðingin ella umsorganin fyri barninum má metast at vera ein so álvarslig byrða fyri kvinnuna, sum ikki kann sleppast undan á annan hátt enn við fosturtøku, og at tað fyri kvinnuna, fyri at halda uppi húsi og heimi hennara ella av

umsorgan fyri øðrum børnum í familjuni má metast at vera neyðugt, at viðgongutíðin verður avbrotin.

§ 4. Loyvi til fosturtøku eftir 12. viku kann bara verða givið, um tey viðurskifti, sum grunda eina umsókn um fosturtøku standa mát við heilsuliga vandan, sum inntrivið inniber.

§ 5. Er fostrið lívført, kann loyvi til fosturtøku bara verða givið, um umstøðurnar nevndar í § 3, stk. 1, nr. 3 avgerandi tala fyri tí.

Felagsreglur

§ 6. Fosturtøka kann bara verða framd av lækna í sjúkrahúsverkinum.

§ 7. Kvinnan skal hava í boði óhefta ráðgeving og stuðulssamrøðu fyri og eftir inntrivið. Ráðgevingin skal m.a. fevna um móguleikarnar fyri stuðli til at fullføra viðgongutíðina og fyri stuðli eftir, at barnið er føtt.

Stk. 2. Landsstýrisfólkið ásetir nærri reglur um ráðgevingina.

Umsókn um fosturtøku

§ 8. Kvinnan skal sjálf søkja um at fáa fosturtøku. Umsókn um fosturtøku verður latin einum kommunulækna.

Stk. 2. Er kvinnan orsakað av sinnissjúku, viknaðum sinnisligum virkisfæri ella álvarsligari viknaðari heilsu ella líknandi ikki før fyri at skilja týðningin av inntrivinum, kann samráðið sambært § 14 loyva fosturtøku eftir umsókn frá einum serligum verja, tá ið umstøðurnar tala fyri tí. Fyri tilnevnan av verja er § 50 í Anordning om ikrafttræden for Færøerne af værgemålsloven galdandi.

Kvinna undir 18 ár

§ 9. Er kvinnan undir 18 ár, og er hon ikki gift, skal tann ella tey, sum hava

foreldramyndugleikan, geva samtykki til at søkja um fosturtøku.

Stk. 2. Tá ið umstøðurnar tala fyri tí, kann samráðið loyva, at samtykkið sambært stk. 1 ikki skal innheintast.

Stk. 3. Tá ið umstøðurnar tala fyri tí, kann samráðið geva loyvi til fosturtøku, sjálvt um samtykki sambært stk. 1 verður noktað.

Vegleiðing og kunning frá læknanum

§ 10. Læknin, sum fær umsókn um fosturtøku, skal upplýsa kvinnuna um móguleikan fyri ráðgeving og stuðulssamrøðu sambært § 7.

Stk. 2. Læknin skal vegleiða og kunna kvinnuna um inntrivið og fylgjur og vandan, sum mugu metast at vera sambundin við inntrivið. Tað sama er galdandi fyri tann, sum søkir sambært § 8, stk. 2, ella samtykkir sambært § 9, stk. 1.

Stk. 3. Læknin kann hjálpa kvinnu undir 18 ár at senda samráðnum umsókn um loyvi sambært § 9, stk. 2 og 3.

§ 11. Metir læknin, at treytirnar fyri fosturtøku í §§ 1 og 2 ikki eru loknar, skal læknin beinanvegin leggja umsóknina saman við sínum úttalilsi fyri samráðið.

§ 12. Er umsóknin um fosturtøku grundað á umstøður, sum nevndar eru í § 3, stk. 1, nr. 3, skal kvinnan hava í boði at fáa meira kunning og ráðgeving hjá viðkomandi felagsskapum og serlæknum.

§ 13. Landsstýrisfólkið ásetir nærri reglur um umsókn um fosturtøku og um viðgerð av málum um fosturtøku.

Samráð

§ 14. Landsstýrisfólkið setir eitt samráð, sum skjótast gjørligt og í seinasta lagi innan 2 dagar tekur avgerð í málum sambært §§ 3-5, § 8, stk. 2, og § 9, stk. 2 og 3.

Stk. 2. Í samráðnum eru ein persónur við lögfrøðiligari ella sosialari útbúgving og tveir læknar. Tann eini læknin skal vera serlækni í kvinnusjúkum, meðan hin læknin skal vera serlækni í psykiatri ella hava serligt innlit í sosialmedisin.

Stk. 3. Limirnir í samráðnum og teirra varalimir sita 4 ár í senn.

Stk. 4. Landsstýrisfólkið ásetir nærri reglur um starvsskipan fyri samráðið.

§ 15. Loyvi til fosturtøku kann bara verða givið, um tað er semja um tað í samráðnum.

Kæra

§ 16. Avger samráðið, at treytirnar fyri fosturtøku í §§ 3-5, § 8, stk. 2 og § 9, stk. 2 og 3 ikki eru loknar, sendir samráðið beinanvegin avgerðina til Føroya Kærustovn saman við grundgeving fyri avgerðini, um kvinnan, verjin ella tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan ynskja tað.

Stk. 2. Serkøyn hjá Føroya Kærustovni í hesum málum eru ein serlækni í kvinnusjúkum ella ein barnalækni og ein serlækni í psykiatri ella persónur, sum hevur serligt innlit í sosialmedisin.

Stk. 3. Kærustovnurin skal taka avgerð skjótast tilber og í seinasta lagi innan 7 dagar.

Ársfrágreiðing

§ 17. Samráðið sendir landsstýrisfólkinum ársfrágreiðing um virksesemi sítt.

Revsíasetingar

§ 18. Er ikki harðari revsing ásett eftir revsilógini verður lækni, sum tekur annars barnsburð uttan at treytirnar í §§ 1 og 2 eru loknar, og uttan at tað er givið loyvi eftir §§ 3-5, revsaður við fongslu í upp til 2 ár, undir linnandi umstøðum við sekt.

Stk. 2. Er ikki harðari revsing ásett eftir revsilógini verður lækni, sum tekur annars barnsburð uttan at treytirnar í § 1, §§ 8 og 9 og § 10, stk. 2 eru loknar, revsaður við sekt.

Stk. 3. Er ikki harðari revsing ásett eftir revsilógini verður tann, sum ikki er lækni, og sum tekur annars barnsburð, revsaður við fongslu upp í 4 ár

Stk. 4. Stk. 1 og 3 verða brúktar á sama hátt fyri tann, sum hjálpir til við slíkum virksesemi.

§ 19. Lógarbrot, sum eru framd av ósketni, verða ikki revsaði.

Gildiskoma

§ 19. Hendan løgtingslóg kemur í gildi 1. juli 2024, og samstundis fer úr gildi lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m.v.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsakir til uppskotið

Landsstýrismaðurin í lógarmálum hefur avgjørt at endurskoða fosturtøkulógina.

Galdandi lóg um fosturtøku er frá 1956 og er í nógvar mátar ótíðarhóskandi. Seinastu árin hefur nógv kjak staðist av lógini, og tíðin er nú komin til at endurskoða lógina og gera hana meira tíðarhóskandi.

1.2. Galdandi lóggáva

Í sambandi við arbeiðið at endurskoða galdandi fosturtøkulóg, fór Løgmálaráðið undir at lýsa málið nærri og hefur í hesum sambandi havt eina røð av fundum við áhugabólkar, felagsskapir og onnur, ið kunnu metast at hava týðandi vitan ella áhuga í arbeiðinum.

Endamálið við fundunum hefur m.a. verið at lýsa fyrimunir og vansar við galdandi lóg, eins og endamálið hefur verið at lýsa, hvørt lógin virkar eftir ætlan.

Reglur um fosturtøku eru ásettar í lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m.v., sum seinast broytt við lógtingslóg nr. 168 frá 16. desember 2021.

Sambært lógini kann fosturtøka loyvast í fyra førum:

1. Um lív og heilsa kvinnunnar er í vanda.
2. Um kvinnan er vordin við barn við neyðtøku ella blóðskemd. Tá skal málið meldast til lögregluna, og eftir at málið er kannað, skal tað ikki verða avvíst sum ósatt.
3. Um fostrið er í vanda fyri at fáa álvarslig likamlig ella sálarliga brek. Epilepsi verður góðtikið sum ein grund fyri at fáa fosturtøku.
4. Um mett verður, at kvinnan ikki er før fyri at taka sær av barninum orsakað av likamligum ella sálarligum brekum, ella av aðrari læknaligari orsök.

Sosial atlit, so sum aldur, inntøka, arbeiðsstøða, familjuviðurskifti og tílíkt verða ikki nevnd í hesum sambandi.

Avgerðin um at fremja fosturtøku skal takast í samráði millum tveir lóggildar læknar, og tað eru læknarnir, sum meta um, hvørt omanfyri nevndu treytir eru loknar. Er lív og heilsa kvinnunnar í vanda, kann avgerð um fosturtøku takast av yvirlæknanum á sjúkrahúsinum.

Sambært lógini kann fosturtøka í teimum í nr. 2-4 nevndu førum vanligi ikki verða framd eftir 16. viku. Dømi um fosturtøkur, ið kunnu fremjast eftir viku 16 er eitt nú staðfesting av, at barnið ber deydiligt brek og ikki kann liva uttanfyri móðurlívið. Eingin freist er ásett í lógini, um lív og heilsa kvinnunnar er í vanda.

Tað er eingin læknafaklig grund til, at markið er sett til júst 16. viku, eins og tað læknafakliga eingin endalig niðurstøða er um, nær lívið byrjar.

Hóast lógarásetta markið er 16 vikur, verða fosturtøkur vanligi ikki framdar eftir 12. viku í viðgongutiðini. Fosturtøkur verða vanligi framdar sum medisinskar fosturtøkur fram til viku 8.-9. Eftir hetta verður fosturtøkan vanligi framd kirurgiskt.

Soleiðis sum lógin nú er orðað, kann ivi verða sáddur um mannagongdirnar fyrri at fáa fosturtøku. Tveir lóggildir læknar skulu meta um, hvørt treytirnar fyrri at fáa fosturtøku eru loknar. Tað kann vera ymiskt, hvussu lógin verður umsiting, soleiðis at tað er munandi lættari at fáa atgongd til fosturtøku hjá summum læknum enn øðrum. Mett verður tí, at lógin er ov ógreið og skapar ótryggleika, óvissu og ójavna. Vandí er tí fyrri, at allar kvinnur ikki eru eins fyrri lógini.

Ivi kann eisini verða sáddur um, um tað er rætt at lata læknar taka avgerð um, hvørt ein kvinna skal hava loyvi til fosturtøku ella ikki. Talan er um eina somikið inntrívandi avgerð, sum hevur stórar avleiðingar fyrri lívið hjá einari kvinnu. Læknar eru ikki lógarkønir, og tað fer út um teirra fakkunnleika at meta um og tulka lógir, eins og tað ikki er ein læknalig uppgáva at taka eina fyrri kvinnuna so eyma og persónliga avgerð, sum í roynd og veru ikki viðkemur teimum.

Galdandi lóg er ein forboðslóg við strongum undantøkum, og lógin heimilar, at kvinnan kann verða dømd fongsulsrevsing fyrri at hava fingið framt fosturtøku, eins og pápin at barninum kann verða revsaður, um hann eftir umbøn ikki vil veita kvinnuni fíggarjarligan ella persónligan stuðul, og tað verður prógvað, at hetta hevur viðvirkað til, at kvinnan hevur fingið framt fosturtøku. Somuleiðis kunnu læknar, sum fremja fosturtøku, verða dømdir fongsulsrevsing, um lógarásettu treytirnar fyrri at fáa fosturtøku ikki eru loknar.

Hóast lógin í fleiri førum heimilar revsing, veit lógmálaráðið ikki um nøkur dømir um, at hesar heimildir eru brúktar.

Hóast fosturtøka sambært lógini bara kann verða framd, um ávísar treytir eru loknar, er tað nógv sum bendir á, at lógin ikki avmyndar galdandi siðvenju á økinum, og at kvinnur, sum ynskja fosturtøku áðrenn endan av 12. viku, hava lutfalsliga lætta atgongd til at fáa fosturtøku. Tað veldst tó um, hvønn lækna, kvinnan vendir sær til. Um kvinnan vendir sær til ein lækna, sum ikki gevur loyvi til fosturtøku, kann kvinnan venda sær til ein ella fleiri aðrir læknar og har fáa játtandi svar. Hendan mannagongdin verður ofta samanborin við at fara á eina biddaraferð, sum er óvirðilig fyrri kvinnuna og setir hana í eina enn trengri støðu.

Um ein kvinna fær loyvi til at fáa fosturtøku, verður tað ikki nágreinað nærri í sjúklingajournalini, hvør orsökkin til fosturtøkuna er. Tað verður bara skrivað, at kvinnan lýkur treytirnar fyrri at fáa fosturtøku.

Dømir eru eisini um sonevnda fosturtøku ferðavinnu, har føroyskar kvinnur, sum ikki lúka galdandi treytir fyrri at fáa fosturtøku í Føroyum, leita sær til Danmarkar og møguliga eisini onnur lond at fáa fosturtøku. Hesar kvinnur skulu rinda alt sjálvar, tað er flogferðaseðil, upphald og tær umleið 10.000-13.000 krónurnar, sum tað kostar at fáa fosturtøku á einum privatum sjúkrahúsi í Danmark. Tað eru upphæddir, sum raka tær fátækastu kvinnurnar ógvuliga hart, og hetta er við til at skapa ein sosialan ójavna.

Tað eru eingi neyv tøl um, hvussu nógvar føroyskar kvinnur búsitandi í Føroyum leita sær uttanlands fyrri at fáa fosturtøku.

Ein avleiðing av, at talan er um eina forboðslóg við strongum undantøkum er, at t.d. fíggarjarliga sperdar kvinnur, sum ikki hava ráð og umstøður at fara uttanlands at fáa fosturtøku, taka aðrar og ótryggar mannagongdir í brúk fyrri at fáa fosturtøku.

Dømir eru um, at føroyskar kvinnur, sum ikki lúka galdandi treytir fyri at fáa fosturtøku í Føroyum, sjálvar og ólógliga innflyta fosturtøkuheilivág, sum kann keypast á alnetinum. Tað kann hava álvarsligar fylgjur at taka slíkan heilivág uttan vegleiðing frá lækna og kann í ringasta føri bæði vera lívshættisligt og ganga út yvir eginleikarnar hjá hesum kvinnum til seinni í lívinum at fáa børn.

Um kvinnan er gift, skal hjúnafelegin hava høvi at úttala seg, áðrenn fosturtøka verður framd, uttan so at serlig atlit tala ímóti hesum. Er kvinnan ógift og undir 18 ár, skal tann, ið hevur foreldramyndugleikan, geva samtykki, uttan so at týðandi atlit tala ímóti hesum. Serligar treytir verða ikki settar ógiftum kvinnum omanfyri 18 ára aldur.

Er kvinnan orsakað av sinnissjúku, viknaðum sinnisligum virkisføri ella viknaðari heilsu ella líknandi ikki før fyri at skilja týðningin av inntrivinum, kann ein verji seta fram umbøn um fosturtøku. Hesar treytir kunnu tó frávíkjast, um vandi er fyri lívi og heilsu hjá kvinnuni vegna sjúku.

Í galdandi lóg verður mødrehjælpsinstitutið nevnd, men ein slíkur stovnur er ongantíð settur á stovn í Føroyum. Ætlanin var, at Mødrehjælpsinstitutionen skuldi vera tann fyrsti stovnurin, sum kvinnan vendi sær til, tá ið hon ynskti fosturtøku. Stovnurin skuldi síðani kanna, um treytirnar fyri fosturtøku vóru loknar, og avgerð um at fremja fosturtøku skuldi takast av einum samráði, har leiðarin fyri mødrehjælpsinstitutionen og tveir læknar skuldu vera limir. Í lógini er ásett, at til ein mødrehjælpsinstitution verður stovnað í Føroyum, verður fosturtøka loyvd í samráð millum tveir løggildar læknar.

Í dag bjóðar Gigni navnloynt prát við ein heilsufrøðing, sum er fosturtøkuráðgevi. Eisini ber til at fáa ókeypis ráðgeving frá sálarfrøðingi, lögfrøðingi, sosialráðgeva ella øðrum viðkomandi fakkunnleika.

Fosturtøkuráðgevingin hjá Gigni hevur verið lítið brúkt. Í 2022 vóru 6 samrøður og í 2021 vóru 5 samrøður.

Mammuhjálpin hjá Pro Vita bjóðar somuleiðis ráðgeving í sambandi við fosturtøku.

Hvørki fosturtøkuráðgevingin hjá Gigni ella Mammuhjálpin eru nevndar í galdandi lóg.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Endamálið við uppskotinum er at dagføra galdandi lóg um fosturtøku, soleiðis at hon verður meira nútíðarhóskandi og avmyndar verandi siðvenju á økinum. Somuleiðis verður lógin samstundis lagað til føroysk viðurskipti.

Endamálið við uppskotinum er at tryggja, at allar kvinnur eru eins fyri lógini. Galdandi lóg er ógreið og verður tulkað somikið ymiskt, at hon skapar ótryggleika, óvissu og ójavna.

Endamálið við uppskotinum er harafturat at hava fosturtøkutalið so lágt sum gjørligt. Dentur verður tí lagdur á at betra um móguleikarnar hjá kvinnum, sum umhugsa fosturtøku, at fáa viðkomandi ráðgeving frá fakfólki, eins og dentur verður lagdur á upplýsing og fyrirbygging.

Eitt annað endamál er, at tá ið fosturtøka má verða framd, at hetta so fer fram um skipaðum og tryggum umstøðum í sjúkrahúsverkinum.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

1.4.1. Atgongd til fosturtøku

Fosturtøkur hava verið og fara at verða framdar, eisini um fosturtøka er bannað við lóg ella bara loyvd undir nærri ásettum treytum. Er fosturtøka bannað við lóg, ella bara loyvd undir ávísium umstøðum, finna kvinnur aðrar loysnir. At nokta kvinnum fosturtøku hevur sostatt ikki við sær, at fosturtøkur ikki verða framdar. Hinvegin hevur tað fleiri vansar við sær. Tær fáa ólógligar fosturtøkur ella leita sær til onnur lond, har tað er loyvt. Ólógligar fosturtøkur kunnu vera lívshættisligar og ótryggar, og at fara uttanlands at fáa fosturtøku er bæði kostnaðarmikið, seinkar tilgongdina og økir um sosialan ójavna.

Tí er neyðugt við eini føroyska fosturtøkulóg, sum tryggjar føroyskum kvinnum rætt og javnbjóðis atgongd til trygga fosturtøku.

Tað kunnu verða nógvar og ymiskar orsökir til, at ein kvinna umhugsar fosturtøku. Allar kvinnur kunnu koma í so truplar lívsstøður, at fosturtøka fyri tær er frægasti útvegur.

Tá tað ræður um spurningin um fosturtøku eru fleiri atlit, sum skulu takast. Tað er atlitid at kvinnuna og hennara rætti til sjálv at taka avgerðir um og ráða yvir egnum kroppi, atlitid at fostrinum, atlitid at manninum og atlitid at heilsustarvsfólki, sum skulu fremja fosturtøkuna.

Tað er torført at taka atlit at øllum þórtum í einum lógaruppskoti um fosturtøku.

Rætturin hjá kvinnum til sjálvar at taka avgerð um sín egna kropp og reproductiva heilsu vigar tungt í hesum sambandi. Tað er helst eingin ivi um, at kvinnan í allar flestu førum sjálv kennir sína støðu best og sostatt er tann, sum er best før fyri at taka avgerðina um, hvørt hon skal hava fosturtøku ella ikki.

Mett verður tí, at stórir tørvur er á at geva kvinnum rætt til innan eina nærri ásetta freist til sjálvar at avgera, hvørt tær vilja hava fosturtøku ella ikki.

Við at staðfesta, at kvinnan sjálv kann taka avgerð um fosturtøku innan eina ávísa freist, verða allar kvinnur eins fyri lógini, og hetta er eisini við til at forða fyri, at kvinnur koma illa fyri av ólógligum og ótryggum fosturtøkum uttan vegleiðing frá lækna. Sosiali ójavnin minkar, av tí at kvinnur ikki noyðast at fara uttanlands fyri at fáa fosturtøku, og tær sleppa undan at fara eina eyðmýkjandi gongd frá lækna til lækna fyri at fáa loyvi til fosturtøku. Hetta er eisini í ávísan mun við til at avmynda verandi siðvenju á økinum.

Um ein kvinna ikki sjálv er før fyri at skilja týðningin av inntrivinum, kann ein verji søkja um fosturtøku vegna kvinnuna. Hetta er eisini galdandi í dag.

Sambært galdandi lóg skal hjúnafelegi hava høvi til at úttala seg, áðrenn ein kvinna fær fosturtøku.

Tað kann vera við til at tryggja sjónarmiðini hjá manningum og pápanum at barninum, um hann hevur rætt til at vera hoyrdur ella til at úttala seg, áðrenn ein møgulig fosturtøka verður framd. Hinvegin er hetta í andsøgn við rættin hjá kvinnuni til sjálv at taka avgerðina og tað, sum er ført fram omanfyri. Somuleiðis kann talan vera um støður, har umstøðurnar avgerandi tala ímóti, at tað skal vera eitt krav, at maðurin ella pápin at barninum skal úttala seg. Tað er eisini trupult at áseta møguligar avleiðingar av ikki at handheva eitt slíkt krav, um maðurin ella pápin at barninum ikki verður hoyrdur.

Er talan um hjún ella eitt samlivandi par, er tað natúrligt at geva manningum høvi til at úttala seg. Mett verður tó ikki, at tað skal vera eitt lógarfest krav fyri at fáa fosturtøku, at hann skal hoyrast og úttala seg, áðrenn ein møgulig fosturtøka verður framd.

1.4.2. Fosturtøkumarkið

Sambært galdandi lóg er markið fyri, nær ein fosturtøka undir nærri ásettum treytum kann verða framd, sett til 16 vikur.

Læknafrakliga er eingin endalig niðurstøða um, nær lívið byrjar. Fosturtøkur eiga at verða framdar so tíðliga um gjørligt. Samstundis eigur at verða tryggjað, at kvinnan hevur góðar møguleikar fyri at taka eina vælgrundaða avgerð. Hetta er við til at tryggja eina javnvág millum atlitid at fostrinum og kvinnuni.

Hóast fosturtøkumarkið sambært galdandi lóg er 16 vikur, verða fosturtøkur vanligar ikki framdar eftir 12. viku. Tær flestu fosturtøkurnar, sum verða framdar í Føroyum, verða framdar sum medisinskar fosturtøkur. Tær verða vanligar framdar fram til 8.-9. viku. Eftir hetta verður fosturtøka vanligar framd sum kirurgisk fosturtøka. Talan er tó um eitt inntriv, og vandin fyri komplikatiónum verður størri.

Við at seta markið so tíðliga sum gjørligt, verður atlit eisini tikið at læknum og heilsustarvsfólki, sum eru við til at fremja eina fosturtøku. Fyri læknar og heilsustarvsfólk kann tað vera ein byrða at skula fremja sonevndar seinfosturtøkur.

Mett verður, at markið tí hóskandi kann verða sett til endan á 12. viku í viðgongutíðini, tað vil siga tó kvinnan er komin 11 vikur og 6 dagar ella til og við viku 11+6.

Skotið verður upp, at einki loyvi krevst fyri at fáa fosturtøku, um inntrivið kann verða framd áðrenn endan av 12. viku í viðgongutíðini, uttan so at kvinnan ikki er før fyri at skilja týðningin av inntrivinum, ella um kvinnan er undir 18 ár.

1.4.3. Samráð

Tað kunnu verða støður, har tørvur er á fosturtøku eftir 12. viku, eitt nú um vandi er fyri, at heilsan hjá kvinnuni viknar, um staðfest verður, at fostrid ber álvarslig brek, um kvinnan er vorðin við barn orsakað av neyðtøku ella blóðskemmd, ella um kvinnan ikki er før fyri at taka sær av barninum.

Skotið verður tí upp, at fosturtøka í ávísnum førum kann verða framd eftir 12. viku. Hetta krevur tó serstakt loyvi.

Eitt av aðalmálunum við uppskotinum er, at eingin kvinna skal fáa fosturtøku orsakað av fíggarligum ella sosialum umstøðum. Tó verður met, at tørvur er á eini áseting sum heimilar, at fosturtøka við loyvi frá samráðnum kann verða framd eftir 12. viku orsakað av sosialum umstøðum.

Skotið verður upp, at landsstýrisfólkið setir eitt samráð, sum tekur avgerð um, hvørt ein kvinnan kann fáa fosturtøku eftir 12. viku. Samráðið verður mannað við fakfólki, soleiðis at tryggjað verður, at met verður um øll viðkomandi atlit rundan um eina fosturtøku av fólki, sum hava serstaka vitan á viðkomandi økjum, so sum læknafakliga, lögfrøðiliga og sosialfakliga vitan.

Við at seta eitt samráð verður tað eitt og sama ráð, sum kemur at meta um, hvørt treytirnar fyri at fáa fosturtøku eru loknar og um loyvi kann verða givið til fosturtøku ella ikki. Harvið verður siðvenja á økinum eisini eins, og hetta er við til at tryggja, at allar kvinnur eru eins fyri lógini. Eisini verða opinleika og gjøgnumskygni tryggjað í mun til tær avgerðir, sum verða tiknar av samráðnum.

Líknandi skipan er í Danmark, har seinastu tøluni fyri 2023 fram til september vísa, at 631 kvinnur hava søkt um fosturtøku eftir markið á 12 vikur, og 52 teirra hava fingið noktað loyvi til fosturtøku.

Jú longur í viðgongutíðini kvinnan er komin, jú størri er vandi fyri komplikátiónum í sambandi við fosturtøku. Heilsuvandin kann skifta alt eftir fleiri viðurskiftum, undir hesum heilsustøðuni hjá kvinnuni, hvussu fosturtøkan verður framd og møguligum komplikátiónum undir inntrivinum.

Loyvi til fosturtøku kann tí bara verða givið, um tey viðurskifti, sum grunda eina umsókn um fosturtøku standa mát við heilsuliga vandan, sum eitt inntriv eftir 12. viku í viðgongutíðini inniber.

Loyvi kann sum meginregla ikki gevast til fosturtøku, um fostrið er lívført. Sostatt verður eitt evsta mark sett fyri, nær fosturtøka kann verða framd.

Er fostrið lívført, kann loyvi til fosturtøku bara verða givið, um fostrið ber so álvarslig brek, at avgerandi grundir tala fyri ikki at noyða kvinnuna at ganga viðgongutíðina út. Í metingini av lívførinum hjá einstaka fostrinum er tað avgerandi, um verulig útlit eru til, at barnið kann yvirliva í øllum førum í nakrar vikur, um tað varð føtt, tá ið inntrivið annars var ætlað. Um so er, verður met, at fostrið er lívført.

Lögfrøðiliga verður eitt fostur met sum eitt barn, um í minsta lagi 22 fullar vikur av viðgongutíðini eru farnar, tað vil siga tá ið kvinnan er komin 22 + 0 í viðgongutíðini. Um barnið tá verður føtt og ikki vísir lívstekin, er talan um eitt deyðføtt barn og ikki eina fosturtøku. Hetta merkir, at tað sambært § 189, stk. 1 í sundheitslógini skal fremjast líksýn og deyðsváttan skal útflyggjast.

Avger samráðið, at loyvi ikki kann verða givið til fosturtøku, skal samráðið beinanvegin leggja málið fyri Føroya Kærustovn til støðutakan, um kvinnan framvegis vil hava fosturtøku. Serkøn hjá Føroya Kærustovni í hesum málum eru ein serlækni í kvinnusjúkum ella ein barnalækni og ein serlækni í psykiatri ella persónur, sum hevur serligt innlit í sosialmedisin.

Samráðið skal á hvörjum ári gera eina ársfrágreiðing, sum verður latin landsstýrisfólkinum.

1.4.4. Aldursmarkið

Sambært galdandi lóg skal tann ella tey, ið hava foreldramyndugleikan, geva samtykki til fosturtøku, um kvinnan er ógift og undir 18 ár, uttan so at týðandi atlit tala ímóti hesum.

Børn og ung undir 18 ár eru ómyndug og undir foreldramyndugleika. Tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan, hava skyldu til at veita barninum umsorgan og hevir ábyrgd av tryggleika barnsins.

Tað er ein stór og trupul avgerð at taka, hvørt ein fosturtøka skal fremjast ella ikki. Talan er um eina so týðandi avgerð, sum kann fáa avleiðingar seinni í lívinum. Eitt krav um, at tann ella tey, sum hava foreldramyndugleika skulu geva samtykki til eina fosturtøku, er við til at skapa eina stuðlandi og vegleiðandi rammu um gentuna ella ta ungu kvinnuna og møguliga lætta um avgerðartilgongdina. Hetta er eisini við til at tryggja og verja vælveruna hjá gentuni ella tí ungu kvinnuni.

Tí verður hildið fast um meginregluna um, at tann ella tey, ið hava foreldramyndugleikan, skulu geva samtykki til eina fosturtøku, um gentan ella kvinnan er undir 18 ár.

Tað kunnu tó vera støður, har umstøðurnar avgerandi tala ímóti at krevja samtykki frá tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan, t.d. um gentan ella unga kvinnan er vorðin við barn við blóðskemd, ella um orsök er til at halda, at tað fer at fáa álvarsligar fylgjur fyri gentuna ella ungu kvinnuna, um tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan, fáa kunnleika um, at hon er við barn.

Tí verður mett, at tað er neyðugt við einum undantaki til kravið um samtykki frá tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan, um gentan er undir 18 ár.

Umframt at taka avgerð um, hvørt fosturtøka kann verða loyvd eftir 12. viku, kemur samráðið eisini at taka avgerð um, hvørt ein genta undir 18 ár kann fáa loyvi til fosturtøku uttan samtykki frá tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan.

1.4.5. Mannagongd

Fyri at fáa fosturtøku, skal kvinnan sjálv søkja um tað við at venda sær til sín kommunulæknan, sum kann ávísa hana til ein serlækna í kvinnusjúku í sjúkrahúsverkinum.

Kvinnan kann eisini venda sær til ein annan kommunulækna, um so er, at tað eru umstøður sum gera, at hon ikki ynskir at venda sær til sín egna lækna.

Læknin hevur skyldu til at vegleiða kvinnuna um inntrivið og um møguligar fylgjur og vandan, sum er sambundin við inntrivið. Læknin hevur somuleiðis skyldu til at vegleiða kvinnuna um fyriliggjandi móguleikar fyri at fáa óhefta ráðgeving og stuðulssamrøðu fyri og eftir inntrivið. Kvinnan hevur tó eisini móguleika fyri at seta spurningar, um eitthvørt er, sum hon ivast í.

Vegleiðingarskyldan er somuleiðis galdandi, um ein verji sækir um fosturtøku vegna kvinnuna, og um kvinnan er undir 18 ár, og fosturtøka krevur samtykki frá tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan.

Vil kvinnan framvegis hava fosturtøku, skal hon útfylla eina umsókn um fosturtøku og samstundis váttá, at hon hevur fingið omanfyri nevndu kunning og vegleiðing. Tað er ikki eitt krav fyri at fáa fosturtøku, at kvinnan skal hava fingið ráðgeving og stuðulssamrøður, men hon skal hava fingið kunning um møguleikan at fáa óhefta ráðgeving og stuðulssamrøður sambært § 7.

Læknin kannar, hvussu langt í viðgongutíðini kvinnan er komin. Er kvinnan komin styttri enn 12. viku í viðgongutíðini sendir læknin eina ávísing til serlækna í kvinnusjúku, har fosturtøkan kann verða framd. Kvinnan fær tó eina innkalling frá sjúkrahúsinum. Tryggjast skal tó, at inntrivið kann verða fram innan freistina á 12 vikur.

Er kvinnan komin longri enn 12. viku í viðgongutíðini, kann fosturtøka bara verða framd undir nærri ásettum treytum og við loyvi frá samráðnum, sum landsstýrisfólkið setir. Tá skal læknin beinanvegin leggja umsóknina saman við einum úttalilsí og skjalprógvi fyri kanningum, sum eru gjørdar í viðgongutíðini, fyri samráðið, sum síðani tekur avgerð í málinum.

Er umsóknin um fosturtøku grundað á, at barnið ber álvarslig brek ella vandi er fyri, at barnið fær álvarsliga sjúku, skal læknin kunna kvinnuna um møguleikan fyri at fáa meira kunning og ráðgeving frá serlæknum og hjá viðkomandi felagsskapum, so sum hjá MEGD, einum brekumboði o.ø.

1.4.6. Ráðgeving

Tað er eingin ivi um, at tað er ein trupul støða at standa í og ein trupul avgerð at taka, hvørt ein fosturtøka skal fremjast ella ikki. Tað kunnu vera nógvar og ymiskar orsøkir til, at ein kvinna umhugsar fosturtøku.

Ein kvinna, sum umhugsar fosturtøka, skal ikki standa einsamøll í støðuni. Tað er tí umráðandi, at eitt lætt atkomuligt og alment tilboð er til kvinnur, sum umhugsa fosturtøku, har tær kunnu fáa góða ráðgeving og vegleiðing frá fakfólki, soleiðis at tær kunnu taka eina væl grundaða avgerð um teirra støðu á væl upplýstum grundarlagi.

Tað verður ikki eitt krav fyri at fáa fosturtøku hvørki áðrenn ella eftir endan av 12. viku, at kvinna hevur fingið ráðgeving. Læknin, sum kvinnan vendir sær til, hevur tó skyldu til at tryggja sær, at kvinnan hevur fingið kunning og vegleiðing um sjálv inntrivið, eins og læknin hevur skyldu til at upplýsa kvinnuna um, at hon kann fáa ráðgeving, um hon metir seg hava tørv á tí. Heldur enn at seta krav um at kvinnan skal fáa ráðgeving, verður hetta eitt tilboð, sum kvinnan kann taka av, um hon sjálv ynskir tað.

Ætlanin er at skipa eitt tilboð, har kvinnur, sum umhugsa fosturtøku kunnu venda sær fyri at fáa ráðgeving, vegleiðing og kunning frá fakfólki, um tær meta at tørvur er á tí. Ætlanin er, at tilboðið er tókt bæði áðrenn og eftir, at ein møgulig fosturtøka verður framd.

Endamálið við einum slíkum tilboði er at geva kvinnuni neyðuga kunning og stuðul til sjálv at kunna taka eina vælgrundaða avgerð um, hvørt fosturtøka skal fremjast ella ikki.

Endamálið er eisini at kunna kvinnuna um móguleikar fyri at fáa hjálp og stuðul, so sum fíggarligan, sosialan og sálarfrøðiligan stuðul, um hon veldur at eiga barnið.

Um ein kvinna fær fosturtøku er endamálið við tilboðnum at stuðla henni í at koma í gjøgnum móguligan sálarligan og annan ampa av at hava fingið framt fosturtøku. Fyribyrging kann tá eisini verða ein partur av hesum.

Ætlanin er, at innihaldið í ráðgevingini verður skipað nærri í kunngerð ella leiðbeining, soleiðis at fakfólkini, sum skulu veita ráðgevingina vita, hvat hon skal innihalda, og soleiðis at tryggjað verður, at allar kvinnur fáa nøktandi og eins ráðgeving og vegleiðing.

Ætlanin er, at ráðgevingin kemur at virka soleiðis, at ein telefon svarar ávísar tíðir, har kvinnan kann fáa eitt óheft og navnloynt prát við ein heilsufrøðing, sum er fosturtøkuráðgevi. Eisini ber til at fáa ráðgeving frá sálarfrøðingi, lögfrøðingi, sosialráðgeva ella øðrum viðkomandi fakfólki, sum eru knýtt at tilboðnum, og sum kunnu koma inn eftir tørvi. Mett verður, at ein slík vaktarskipan hóskar seg væl í einum lítlum landi sum Føroyum, har tað er trupult at manna eina skrivstovu hvønn dag. Hesin leisturin ger, at fakbólkar í nógv størri mun koma at arbeiða saman, og tað verður lættari at samskipa, at ein kvinna, sum umhugsar fosturtøku ella hevur fingið fosturtøku, fær ta hjálpinu, henni tørvar. Hesin leistur ger eisini, at kvinnur í hesi truplu støðu hava eitt ávíst stað at venda sær til og sostatt sleppa frá at venda sær til fleiri ymisk støð og fáa somu spurningar endurtiknar upp í saman.

Ætlanin er eisini, at ráðgevingin hevur eina sjálvstøðuga heimasíðu við viðkomandi kunning, svar upp á ofta settir spurningar o.s.fr., soleiðis at borgarar sjálvir kunnu finna svar upp á teir spurningar, teir sita við, uttan at skulu ringja ella mæta persónliga á einum ávísum stað. Um kvinnan hevur tørv á einari persónligari samrøðu, kann hetta verða skipað eftir nærri avtalu.

Hesin leistur byggir á verandi ráðgeving hjá Gigni. Ætlanin er, at ráðgevingin verður skipað sum ein sjálvstøðug fosturtøkuráðgeving undir Heilsutrygd. Tað verða heilsufrøðingar, sum eru fosturtøkuráðgevar hjá Gigni, sum svara telefonini.

Ætlanin er at kunna um tilboðið við eitt nú faldarum og lýsingaráttøkum.

1.4.7. Aðrar skipanir og onnur lóggáva

Eitt av endamálanum við lógaruppskotinum er at halda talið á fosturtøkum so lágt sum gjørligt.

Síðstu tredivu árin er talið av fosturtøkum minkað støðugt. Síðani miðskeiðis í 1990-árunum, tá ið talið lá millum 50-60 fosturtøkur árliga, er talið støðugt minkað niður móti 20-30 síðstu 10 árin. Í 2022 var talið 27. Tølini eru smá, so sveiggini eru stór frá einum ári til annað, men langtíðargongdin er greið.

Eisini tá ið fosturtøkurnar verða roknaðar lutfalsliga í mun til talið av livandiføddum, er myndin tann sama. Miðskeiðis í 1990-árunum vóru tað um 80-90 fosturtøkur fyri hvørji 1.000 livandi fødd, meðan talið í tíðarskeiðnum frá 2015-2020 minkaði niður á um 30-40. Í 2022 var talið 41,3 fyri hvørji 1.000 livandi fødd.

Tá hugt verður eftir aldursbýtinum, hevur gongdin seinastu árin verið tað sama sum í 1990 - árunum og fyrst í 00unum. Lægsti títtleikin er hjá teimum yngstu kvinnunum, og so veksur

tað til tað mesta í aldursbólkinum 25-29 ár, og minkar síðani stútt niður í lítið og onki hjá 40 ára gomlum og eldri.

Tað er nógv sum bendir á, at tað í Føroyum ikki eru tær heilt ungu kvinnurnar, sum fáa fosturtøku, men heldur kvinnur, sum hava familju og longu hava fingið børn.

Fyri at halda talið á fosturtøkum so lágt sum gjørligt, er tað neyðugt at flyta fokus frá forboði til upplýsing, og at fyrbygja at kvinnur koma í ta støðu, at hon verður við barnuttan at ætla tað, og tí móguliga fer at umhugsa fosturtøku.

Aðalmálið er, at eingin kvinna skal fáa fosturtøku orsakað av fíggarligum ella sosialum umstøðum. Neyðugt er tí eisini at tryggja, at sosialar skipanir og lóggávan rundan um virkar til fulnar, soleiðis at ein kvinna heldur enn at velja fosturtøku kann velja at eiga barnið.

Tey, sum hava verið á fundi í Løgmláráðnum í sambandi við endurskoðanina av fosturtøkulógini, hava serliga víst á, at tørvur er á nøktandi seksualundirvísing, at endurskoða barsilsskipanina, at tryggja at fólk hava nøktandi bústaðarviðurskifti og fáa nøktandi sosialar og fíggarligar veitingar. Eisini hevur verið víst á, at hugt kann verða eftir aðrari lóggávu, so sum sterilisatiónslógini og ættleiðingarlógini.

1.4.7.1. Seksualundirvísing

Heilsukunning og seksualupplýsing koma undir kravdu undirvísingarevnini í fólkaskúlanum.

Landsstýrismaðurin í barna- og útbúgvingarmálum hevur greitt frá, at hann arbeidir við at dagføra námsætlanina innan hesar lærugreinar á 1.-9. flokksstig á fólkaskúlaøkinum og at fáa til vege nýtt tilfar, har ymisk evni innan seksualundirvísing verða umrødd á ymiskan hátt.

Í námsætlanunum til høvuðslærugreinirnar, sum verða dagfórdar nú, er seksualundirvísing partur av fleiri lærugreinum, og har er at lagt upp fyri nýggjastu vitanini í teimum, soleiðis at tað kann verða undirvíst tvørtur um lærugreinir í hesum evninum. Ætlanin er, at námsætlanin skal leggja dent á lívfrøðiliga, sálarfrøðiliga, mentanarliga og samfelagsliga tilgongd til heilsu og trivna.

Fyri at tryggja fakligheitina í hesum arbeiðinum, er arbeiðið skipað av NÁM og Barna- og útbúgvingarmálaráðnum, og ætlanin er eisini at inndraga Gigna og ein fylgibólk av lærarum. Ætlanin er at hava námsætlanina lidnað í februar 2024.

Barna- og útbúgvingarmálaráðið arbeidir eisini við eini ætlan um at hava heilsufrøðingar á Miðnámi. Ætlanin er, at evnir sum fyrbygging, at seta mørk og samtykki verða fevnd av tí, sum ein heilsufrøðingur kann arbeiða við á miðnámskúlanum.

Endamálið við hesum er at tryggja, at ung fáa nøktandi kunning um kynslív og fyrbygging til bæði kvinnur og menn. Hesi átøk kunnu vera við til at forða fyri, at ein kvinna gerst við barnuttan at ætla tað.

1.4.7.2. Barsilsskipanin

Í nógv ár varð tað arbeitt fram ímóti, at barsilspeningur skuldi verða veittur í eitt ár eftir barnsburð og ættleiðing. Hetta málið varð rokkið í 2021. Harumframt bleiv barsilspeningur eftirlønargevandi í 2018.

Undir vanligum umstøðum hefur ein kvinna rætt til barsilspening í 4 vikur áðrenn mettan barnsburð og 14 vikur eftir barnsburð. Harumframt fær hon barsilspening í 34 vikur til bytis við pápan ella sammóðurina. Longdin á farloyvistíðini broytist tó eftir umstøðunum, sum kvinnan er í.

Barsilsgjaldið verður roknað eftir miðal mánaðarligu A-inntøkuni seinasta árið, áðrenn barsilsfarloyvið byrjar. Mesta útgjald er 25.000 kr. um mánaðin. Hevur kvinnan forvunnið minni, fært hon minni útgaldið. Hevur hon forvunnið meira, má hon mangla tann peningin, um hon ikki hefur gjørt eina aðra avtalu við arbeiðsgevaran hjá sær. Umframt útgjaldið fær kvinnan eisini 9% í bundnum eftirlønargjaldi.

Umhvørvismálaráðið hefur boðað frá, at ein endurskoðan av barsilslógini liggur fyri framman. Miðað verður eftir eini breiðari politiskari semju, umframt at partarnir á arbeiðsmarknaðinum verða tiknir upp á ráð í arbeiðinum.

Nakrir av spurningunum ið Umhvørvismálaráðið fer at taka upp í sambandi við endurskoðanina av barsilslógini eru, um foreldur, ið fáa tvey ella fleiri børn við sama barnsburði, skulu fáa fleiri vikur við barsilspeningi, um nýútbúgvinn kunnu fáa barsilspening, um barsilsskipanin skal gerast smidligari, um hámarkið á barsilspeningi, sum nú er 25.000 kr. um mánaðin, skal hækka, og um eitt minsta útgjald skal veitast úr barsilsskipanini til tey, ið ikki hava eitt útrokningargrundarlag sambært barsilslógini í dag.

1.4.7.3. Bústaðartrot

Bústaðarviðurskifti hava stóran týðning fyri møguleikarnar hjá einari familju at skapa góðar karmar fyri uppvøksturin hjá børnunum.

Umhvørvismálaráðið hefur upplýst, at arbeiðið at økja um bústaðamongdina heldur fram m.a. við at styrkja um virkisfórið hjá Húsálángeruninum at útvega leigubústaðir og við at geva kommununum loyvi til saman við Húsálángeruninum at kunnu útvega leigubústaðir.

Fyri 80% av vanligu leigubústøðunum, sum verða útvegaðir við heimild í løgtingslóg um Húsálángerun, er galdandi, at teir vera útlutaðir eftir tørni og ikki við støði í tørvsmeting.

Fyri 20% av leigubústøðunum, sum almenn bústaðafeløg, herundir Bústaðir, útvega, er galdandi, at Almánaverkið hefur ávísingarrætt til hesar eftir reglum, sum verða ásettar av landsstýrismanninum, og sum skulu taka atlit at tørvi borgarans, og hvussu leigaraskarin annars er samansettur. Sí 24 b, stk. 1-3 í leigulógini.

Treytirnar fyri ávísing av leigubústøðum sambært § 24 b, stk. 1 í leigulógini eru ásettar í kunngerð nr. 90 frá 1. juli 2019 um bráðtørvslista til hýsing av persónum, ið hava ein bráðfeingis bústaðartørv.

1.4.7.4. Almennar veitingar

Fíggarligur tryggileiki hevur stóran týðning hjá barnafamiljum, og seinastu árin er bøtt um stuðulsveitingarnar til barnafamiljur.

Løgtingslóg um almannatrygd og tænastr er niðasta trygdarnetið, sum loftar teimum, sum detta niður í millum aðrar skipanir. Sambært løgtingslógini hava borgarar undir ávísam treytum rætt til eitt nú fyríbils upphaldsveiting, familjuískoyti, barnaískoyti til stakar upphaldarar og barnafrádrátt. Sambært lóg um børns rettsstilling hava foreldur, sum hava børn búgvandi, eisini rætt til barnagjald.

Sambært løgtingslóg um almannatrygd og tænastr er innistandandi peningur hægri enn 30.000 kr. at rokna sum eitt upphaldsgrundarlag. Hetta merkir, at tey, sum hava lagt pening til síðis og hava eina uppsparing, ikki hava rætt til fyríbils upphaldsveiting.

Landsstýriskvinnan í almanna- og mentamállum hevur í svári upp á skrivligan fyrispurning nr. 52-022/2023 boðað frá, at lóggávan kann tillagast soleiðis, at m.a. treytirnar um ogn í sambandi við fyríbils upphaldsveiting vegna barnsburð verða broyttar.

Tey flestu, sum fáa børn í Føroyum, fáa veiting frá barsilsskipanini. Tey, sum eru lesandi, og sum tí ikki hava nakað inntøkugrundarlag í barsilsskipanini fáa lestrarstuðul og barnastuðul frá Studna.

1.4.7.5. Sterilisatióin

Reglur um sterilisatióin eru ásettar í lov om sterilisation og kastration, sum er sett í gildi við kongelig anordning nr. 73 frá 14. marts 1968, og sum seinast er broytt við løgtingslóg nr. 78 frá 29. mai 2017.

Sambært lógini kann sterilisatióin bara verða loyvd undir nærri ásettum treytum. Tað er sterilisatióinsnevndin, sum tekur avgerð um, hvørt loyvi kann verða givið ella ikki.

Er kvinnan gift og livir saman við hjúnafelaganum, skal ein váttan innheintast frá viðkomandi, uttan so at serligar umstøður tala í móti hesum.

Eins og við fosturtøkulógini er talan um eina gamla og ótíðarhóskandi lóg.

Spurningurin um sterilisatióin er fyrst og fremst ein spurningur av persónligum slagi heldur enn ein læknalig viðgerð fyri sjúku. Í flestu førum er tað helst eingin ivi um, at ein kvinna sjálv kennir sína støðu best og sostatt er tann, sum er best før fyri at taka avgerð um, hvør hon skal hava børn, ella um hon skal hava fleiri børn.

Sterilisatióinlógin kundi verið broytt og og nútímansgjørt fyri at forða fyri, at ein kvinna kemur í eina støðu, har hon verður við barn uttan at ætla tað, og tí fer at umhugsa fosturtøku. Kvinnur kundu tí fingið lættari atgongd til sterilisatióin, t.d. uttan loyvi og eftir at hava umhugsa støðuna í eina tíð. Umráðandi er, at man frá almennari síðu tá hevur eitt tilboð til hesar kvinnur, har tær kunnu fáa góða ráðgeving og vegleiðing frá fakfólki, soleiðis at tær kunnu taka eina væl grundaða avgerð um teirra støðu á einum væl upplýstum grundarlagi.

1.4.7.6. Ættleiðing

Í sambandi við arbeiðið at endurskoða fosturtøkulógina hava fleiri víst á, at ættleiðingarlógin kundi verið tillagað, soleiðis at ein kvinna heldur enn fosturtøku kann velja at burturættleiða barnið.

Føroyar eru eitt lítið samfelag, og tað kann vera trupult at burturættleiða eitt barn til innanlands ættleiðing.

Við undantaki av familjuættleiðingum, har eitt mál var skrásett í 2017 og eitt í 2022, er Familjufyrisitingin ikki vitandi um, at nakað barn búgvandi í Føroyum er ættleitt av føroyingum sambært ættleiðingarlógini. Familjuættleiðing er ættleiðing av børnum, sum eru nær í familju við tey sum ættleiða, ella hava eitt serligt tilknýti til tey sum ættleiða, eitt nú fosturbørn, ið eru umsorganaryvirtikin, við samtykki ella við tvingsli.

Tað eru ongar beinleiðis forðingar í galdandi lóggávu fyri, at føroyingar kunnu ættleiða føroyingar.

Um eitt barn skal ættleiðast innanlands, sendir Familjufyrisitingin málið til Adoptionsnævnet í Danmark. Adoptionsnævnet velur síðani millum góðkend ættleiðingarforeldur, ið kunnu vera føroyingar ella danskarar, hvørji ættleiðingarforeldur eru best skikkaði til at ættleiða barnið.

Um samtykki til burturættleiðing er latið, og barnið skal ættleiðast av einum ávísnum umsøkjara, viðger Familjufyrisitingin málið uttanum Adoptionsnævnet.

Er eitt barn ættleitt, kann Familjufyrisitingin sambært § 23 í løgtingslóg um foreldramyndugleika og samveru eftir umbøn áseta samveru ella annað samband við uppruna skyldfólk. Tað er rætturin hjá barninum til samveru, sum er avgerandi sambært ásetingini, og ikki rætturin hjá uppruna skyldfólkunum

Landsstýrismaðurin er sinnaður at kanna, um tørvur er á smidligari skipanum og um neyðugt at gera broytingar í ættleiðingarlógini í hesum sambandi.

1.4.8. Revsing

Galdandi fosturtøkulóg heimilar, at kvinnan kann verða dømd fongsulsrevsing fyri at hava fingið framt fosturtøku, uttan at lógarásettu treytirnar fyri fosturtøku eru loknar, eins og kvinnan kann verða dømd fongsulsrevsing, um hon letur ein persón, sum ikki er lækni, taka barnsburðin. Pápin at barninum kann verða revsaður, um hann eftir umbøn ikki vil veita kvinnuni fíggjarligan ella persónligan stuðul, og tað verður prógvað, at hetta hevur viðvirkað til, at kvinnan hevur fingið framt fosturtøku.

Somuleiðis kunnu lækmar, sum taka ein barnsburð ella hjálpa við at taka ein barnsburð uttan at lógarásettu treytirnar fyri fosturtøku eru loknar, verða dømdir fongsulsrevsing, eins og persónar, sum ikki eru lækmar, men kortini taka ein barnsburð, kunnu verða dømdir fongsulsrevsing.

Endamálið við revsiásetingunum er at forða fyri, at ein barnsburður verður tikin, uttan at lógarásettu treytirnar eru loknar. Út frá hesum sjónarmiðinum verður hildið fast í, at tann, sum tekur ein barnsburð ella hjálpir við at taka ein barnsburð uttan, at lógarásettu treytirnar eru loknar, kann revsast fyri tað.

Havandi í huga at hóttanin um revsing má metast at vera uttan serligan fyribýrgjandi virkna, at revsiábyrgd fyri kvinnuna kann virka órímilig, og at revsiásetingin ikki hevur verið brúkt, verður revsiábyrgd fyri kvinnuna ikki ásett. Tað sama er galdandi fyri pápan at barninum.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Uppskotið er lagt á almenna hoyringsportalin og á heimasíðuna hjá Løgsmálaráðnum (www.lmr.fo) til almenna hoyring.

Uppskotið er sent til ummælis hjá:

- Frítt Val
- Pro Vita
- Mammuhjálpin
- Gigni
- Ljósmeðrafelag Føroya
- Serlæknafelag Føroya
- Kommunulæknafelag Føroya
- Etiska ráðið
- Javnstøðunevndin
- Almannaverkið
- Felagið fyri føroyskir sálarfrøðingar
- Megd
- Amnesty International Føroyar
- Sosialráðgevarafelag Føroya
- Stjórnarráðunum
- Fútanum
- Føroya Kærustovni
- Sjúkrahúsverkinum
- Familjufyrisingini

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Sambært uppskotinum kunnu kvinnur uttan loyvi fáa fosturtøku, um fosturtøkan kann verða framd áðrenn endan av 12. viku. Somuleiðis kunnu kvinnur fáa fosturtøku eftir 12. viku undir nærri ásettum treytum.

Uppskotið fert helst at hava við sær, at talið á fosturtøkum í fyrstu atløgu kvinkar eitt vet upp eftir, av tí at sonevndu skuggatølini koma at verða ein partur av almennu hagtølunum. Soleiðis sum gongdin hevur verið seinastu nógvu árinum, verður tó væntað at talið á fosturtøkum stillar seg aftur.

Sambært uppskotinum setir landsstýrisfólkið eitt samráð at taka avgerðir um, hvørt loyvi kann verða givið til fosturtøku eftir 12. viku, og um kvinnur undir 18 ár kunnu fáa fosturtøku uttan samtykki frá tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan. Samráðið hevur trýggjar limir.

Limirnir í samráðnum fáa samsýning sambært umfarsskrivi um nevndarsamsýningar hjá Fíggjarmálaráðnum, umframt koyripenngar, alt eftir hvar limirnir bógva.

Avgerðirnar hjá samráðnum kunnu leggjast fyri Føroya Kærustovn.

Serkøn hjá Føroya Kærustovni fáa sambært § 9, stk. 4 í løgtingslóg nr. 147 frá 25. november 2021 um Føroya Kærustovn løn ella samsýning sum landsstýrisfólkið ásetir.

Sambært uppskotinum skal kvinnan hava í boði ráðgeving og stuðulssamrøðu bæði fyri og eftir eina møguliga fosturtøku. Fosturtøkutalið hevur seinastu árinum ligið um 30 um árið, og verandi ráðgeving hjá Gigni hevur verið brúkt 5-6 ferðir um árið.

Neyðugt verður eisini við játtan til eingangsútreiðslur til at menna eina heimasíðu, ið er atkomulig fyri øll, eins og peningur eigur at verða settur av til at framleiða kunnandi tilfar, so sum faldarar, lýsingaráttøk og annað.

Mett verður at neyðugt er at seta umleið 150.000 kr. av til omanfyri standandi endamál.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Mett verður ikki, at uppskotið hevur stórvegis umsitingarligar avleiðingar við sær.

Sambært uppskotinum kann fosturtøka undir ávísnum treytum verða framd eftir 12. viku. Hetta hevur umsitingarligar avleiðingar við sær, við tað at eitt samráð skal meta um, hvørt treytirnar fyri at fáa fosturtøku eru loknar ella ikki. Samráðið skal somuleiðis lata landsstýrisfólkinum eina ársfrágreiðing um virksema sítt.

Uppskotið hevur eisini umsitingarligar avleiðingar fyri Føroya Kærustovn, sum verður kærummyndugleiki. Avgerð samráðið, at treytirnar fyri fosturtøku ikki eru loknar, skal samráðið beinanvegin senda avgerðina til Føroya Kærustovn saman við grundgeving fyri avgerðini.

Tær flestu fosturtøkurnar í Føroyum verða framdar áðrenn 12. viku, og hetta fer tí at lætta um umsitingina av økinum.

Sambært uppskotinum skal kvinnan hava í boði ráðgeving og stuðulssamrøðu bæði fyri og eftir eina móguliga fosturtøku, og læknin, sum fær eina umsókn um fosturøki, skal upplýsa kvinnuna um hesar móguleikar.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Uppskotið hevur ongar slíkar avleiðingar.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ongar slíkar avleiðingar.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ongar slíkar avleiðingar.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur við sær eina uppraðfesting av rættindum hjá kvinnum.

Allar kvinnur verða eins fyri lógini, og uppskotið er eisini við til at forða fyri, at kvinnur koma illa fyri av ólógligum og ótryggum fosturtøkum uttan vegleiðing frá lækna, eins og sosiali ójavnin minskar, av tí at tað ikki verður neyðugt at fara uttanlands at fáa fosturtøku.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Í Sáttmála Sameindu Tjóða um rættindi hjá kvinnum (kvinnurættindasáttmálanum) er staðfest, at kvinnur sjálvar hava rætt til at gera av, um tær vilja hava børn, hvussu nógv børn tær vilja hava, nær tær vilja hava børn og við hvørjum. Í 1987 samtykti Løgtingið at seta sáttmálan í gildi fyri Føroyar, og sáttmálin er sostatt fólkarættarlíga bindandi fyri Føroyar.

Nevndin hjá ST, sum varðar av kvinnurættindum, hevur heitt á myndugleikarnar í Føroyum um at endurskoða fosturtøkulógina, og ST hevur boðað frá, at tað er ein trupulleiki, at kvinnur í Føroyum ikki sjálvar kunnu avgera, um tær ynskja fosturtøku ella ikki.

Við uppskotinum kunnu kvinnur sjálvar gera av, um tær ynskja fosturtøku ella ikki, um inntrivið kann verða framt áðrenn endan av 12. viku í viðgongutíðini.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Uppskotið er ikki í ansøgn við Hoyvíkssáttmálan, Evropeiska mannrættindasáttmálan (EMRS) ella Sáttmála Sameindu Tjóða hjá einstaklingum, ið bera brek.

2.9. Markaforðingar

Uppskotið hevur ikki nýggjar markaforðingar við sær.

2.10. Revsing, fyrisingarligar sektir, pantheimildir ella onnur størri inntriv

Sambært § 18, stk. 1, kunnu læknar, sum taka annan barnsburð uttan at lógarásettu treytirnar fyri fosturtøku í §§ 1 og 2 eru loknar revsaður við fongsli í upp til 2 ár, undir linnandi umstøðum við sekt.

Sambært § 18, stk. 2, kunnu læknar, sum taka annars barnsburð uttan at treytirnar í §§ 8 og 9 og § 10, stk. 2 eru loknar, revsast við sekt.

Sambært § 18, stk. 3, kunnu persónar, sum ikki eru læknar, og um taka annars barnsburð, revsast við fongsli upp í 4 ár.

Nevndu ásetingar verða sambært § 18, stk. 4 brúktar á sama hátt fyri tann, sum hjálpir til við slíkum virksemini.

Sambært § 19 verða lógarbrot, sum eru framd av ósketni, ikki revsaði.

2.11. Skattir og avgjöld

Uppskotið hevur ongar slíkar avleiðingar

2.12. Gjöld

Uppskotið hevur ikki ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið likamligum ella lögfrøðiligum persónum skyldur?

Sambært § 10 skal ein lækni, sum fær eina umsókn um fosturtøku, upplýsa kvinnuna um møguleikan fyri ráðgeving og stuðulssamrøðu fyri og eftir inntrivið. Ráðgevingin skal m.a. fevna um møguleikarnar fyri stuðli til at fullføra viðgongutíðina og fyri stuðli eftir, at barnið er føtt.

Læknin skal somuleiðis vegleiða og kunna um inntrivið og fylgjur og vandan, sum mugu metast at vera sambundin við inntrivið. Metir læknin, at treytirnar fyri fosturtøku í §§ 1 og 2 ikki eru loknar, skal læknin beinanvegin leggja umsóknina saman við sínum úttalilsi fyri samráðið.

Avger samráðið, at treytirnar fyri fosturtøku ikki eru loknar, skal samráðið sambært § 16 beinanvegin senda avgerðina til Føroya Kærustovn saman við grundgeving fyri avgerðini.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein stovn undir landsstýrinum ella til kommunur?

Í § 7, stk. 2, verður heimilað landsstýrisfólkinum at áseta nærri reglur um ráðgevingina.

Í § 13 verður heimilað landsstýrisfólkinum at áseta nærri reglur um umsókn um fosturtøku og um viðgerð av málum um fosturtøku.

Í § 14, stk. 4, verður heimilað landsstýrisfólkinum at áseta nærri reglur um starvsskipan fyri samráðið.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Uppskotið hevur ongar slíkar avleiðingar.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Sambært uppskotinum kunnu kvinnur sjálvar taka avgerð um, hvørt tær vilja hava fosturtøku, um inntrivið kann verða framt áðrenn endan av 12. viku í viðgongutíðini.

Flest allir hoyringspartar, sum hava verið á fundi í Løgmálaráðnum í sambandi við endurskoðan av fosturtøkulógini vóru samdir um, at rætturin hjá kvinnuni til sjálv at taka avgerð um fosturtøku, eigur at verða ásettur við lóg, undir hesum eisini ein samd Javnstøðnevnd.

Tá tað ræður um spurningin um fosturtøku er talan um trúggjar partar, sum hava ella kunnu hava mótstríðandi áhugamál. Tað ber tí ikki til at geva øllum þørtum javngóðan rætt. Í hesi støðuni má mann velja, hvørs áhugamál mugu takast fram um hini.

Í hesum uppskotinum er valt, at atlitid at kvinnuni má viga tyngst og ganga framum hini, tí tað er hon, sum gongur við barninum og hennara viðurskifti, sum beinleiðis verða ávirkaði. Í øðrum lagi er atlitid at barninum raðfest á tann hátt, at fosturtøka eigur at vera framd so tíðliga sum til ber í viðgongutíðini, og at tað eru strangar treytir fyri at fáa fosturtøku eftir 12. viku, sum krevur loyvi frá einum samráði.

Atlitid at einum sjálvstøðum rætti hjá pápanum kemur í øðrum lagi og má víkja fyri atlitunum at kvinnuni.

2.17. Talvan: Yvirlit yvir avleiðingarnar av lógaruppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar ella búskaparligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Ja	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

3.1. Viðmerkingar til ta einstøku greinina

Til § 1. *Fosturtøka áðrenn endan av 12. viku krevur ikki loyvi*

Ásett verður, at ein kvinna kann fáa fosturtøku áðrenn endan av 12. viku í viðgongutíðini, tað vil siga 11 vikur og 6 dagar ella til og við viku 11+6.

Av tí at tað er kvinnan, sum avger, um hon vil hava fosturtøku, krevst einki loyvi at fáa fosturtøku, um inntrivið kann verða framt áðrenn endan av 12. viku í viðgongutíðini. Hetta er ikki galdandi, um kvinnan ikki er før fyri at skilja týðningin av inntrivinum, sambært § 8, stk. 2, ella um kvinnan er undir 18 ár, sambært § 9, stk. 2-3.

Freistin verður vanliga roknað frá fyrsta degi í seinastu menstruatión. Tað vil siga, at freistin á 12 vikur vanliga fer umleið 10 vikur eftir gitnað.

Um hendan freistin er farin kann verða avgjørt út frá upplýsingunum frá kvinnuni samanhildið við einari læknafakligari meting við støði í einari undirlívs-kanning, sum ein serlækni í kvinnusjúku ger, umframt eisini einari ultraljós-kanning.

Tað er ein serlækni í kvinnusjúkum, sum avger, um freistin er farin. Um læknin metir, at freistin er farin, skal hann beinanvegin vegleiða kvinnuna um móguleikarnar fyri at søkja um loyvi til fosturtøku frá samráðnum, og um kvinnan ynskir tað, beinanvegin at leggja umsóknina um fosturtøku fyri samráðið. Læknin kann sostatt ikki bara nokta at fremja inntrivið.

Við øllum læknaligum inntrivum kunnu læknalig mótatlit tala fyri, at inntrivið ikki eigur at verða framt. Tað er yvirlæknin, sum metir um hetta.

Sambært ásetingin skal kvinnan hava vegleiðing um móguleikar fyri stuðli til at fullføra viðgongutíðina og fyri stuðli eftir, at barnið er føtt. Somuleiðis skal kvinnan eisini hava kunning um inntrivið og fylgjur og vandan, sum mugu metast at vera sambundin við inntrivið. Kvinnan skal hava í boði eina stuðulssamrøðu fyri og eftir inntrivið.

Víst verður í hesum sambandi til viðmerkingarnar til § 7.

Læknin hevur skyldu at tryggja sær, at kvinnan fær hesa kunning og vegleiðing. Tað er tó ikki eitt krav fyri at fáa fosturtøku, at kvinnan hevur tikið av teimum tilboðum, sum eru tøk.

Tað er ein treyt fyri at fáa fosturtøku eftir § 1, at kvinnan býr í Føroyum. Hetta merkir, at hon skal verða skrásett í landsfólkayvirlitinum við bústaði í Føroyum.

Til § 2. *Fosturtøka eftir 12. viku sum ikki krevur loyvi: Lív og heilsa í vanda.*

Ásett verður, at ein kvinna kann fáa fosturtøku uttan loyvi, hóast freistin á 12 vikur er farin. Tað er í førum, har lív og heilsa kvinnunnar er í vanda, ella um inntrivið er neyðugt fyri at forða fyri, at líkamliga og sálarliga heilsan hjá kvinnuni viknar munandi, og vandin fyri hesum er læknaliga grundaður. Tað vil siga, at tað skal vera ein læknalig orsök, og tað skal vera ein yvirlækni, sum tekur avgerðina.

Ásetingin fevnir um tey føri, har læknalig atlit í sær sjálvum eru nóg mikið til at grunda eina fosturtøku. Tað er yvirlæknin á sjúkrahúsinum, sum tekur avgerð um fosturtøka skal fremjast, um álvarsligi vandin fyri lív og heilsu kvinnunnar er grundaður á sjúku, og hetta er staðfest á sjúkrahúsinum.

Tað er nóg mikið, at fosturtøka verður mett neyðug fyri at forða fyri, at kvinnan kemur í lívsvanda. Hóast tað ikki er stórir vandin fyri, at viðgongutíðin ella føðingin kann elva til, at kvinnan doyr, eigur hon ikki at verða noydd at fullføra viðgongutíðina, um vanligi vandin í viðgongutíðini og føðingini er øktur.

Avgerðandi er um heilsan viknar munandi og álvarsliga. Hetta merkir tó ikki, at dentur ikki skal leggjast á, hvussu stórir vandin er. Meðan tað við sera álvarsligum sjúkum ikki skulu setast stór krøv til, hvussu stórir vandin er, kann tað í øðrum førum takast atlit at, hvussu stórir vandin er fyri, at heilsan viknar.

Ásetingin fevnir bæði um likamligu og sálarligu heilsuna hjá kvinnuni, og tað er ein treyt, at vandin fyri at heilsan viknar er læknaliga grundaður. Tað er ikki neyðugt, at virkandi læknin sjálvur hevur staðfest vandan, men viðkomandi lækni kann leggja eina vátan frá einum øðrum lækna til grund, t.d. frá einum serlækna í psykiatri. Læknaváttanin kann eisini koma frá einum, sum ikki starvast á sjúkrahúsinum, og hon kann eisini verða gjørd, áðrenn kvinnan varð innløgð á sjúkrahúsinum.

Øvugt treytini í §§ 1 og 3 um at kvinnan skal búgva í Føroyum, er hetta ikki galdandi fyri fosturtøku eftir § 2, sum eisini fevnir um kvinnur, sum ikki hava bústað í Føroyum. Orsøkin er at fosturtøka eftir § 2 er grundað á at lív og heilsan hjá kvinnuni er í vanda, og at inntrivið er neyðugt fyri at forða fyri, at likamliga og sálarliga heilsan hjá kvinnuni viknar munandi, og at vandin er læknaliga grundaður. Talan er um inntriv, sum má metast at vera bráneyðugt og ikki kann bíða, til kvinna er komin aftur til heimland sítt.

Til § 3. Loyvi til fosturtøka eftir 12. viku.

Er frestin á 12 vikur farin, kann eitt samráð geva loyvi til fosturtøku, um treytirnar í § 3 eru loknar. Tað kunnu vera fleiri orsøkir til, at ein kvinnan søkir um at fáa fosturtøku. Loyvi kann tí gevast til fosturtøku, hóast treytirnar ikki eru loknar til fulnar eftir eini ávísari áseting, um grundarlag er fyri at geva loyvi sambært í minsta lagi tveimum av ásetingunum, og ein samlað meting av viðurskiftunum talar fyri, at loyvi verður givið til fosturtøku.

Tað er eisini ein treyt fyri at fáa fosturtøku eftir § 3, at kvinnan býr í Føroyum. Hetta merkir, at hon skal verða skrásett í landsfólkayvirlitinum við bústaði í Føroyum.

Til stk. 1, nr. 1. Vandi fyri at heilsan hjá kvinnuni viknar.

Ásett verður, at fosturtøka kann verða framd um viðgongutíðin, føðingin ella umsorganin fyri barninum hevur við sær vanda fyri, at heilsan hjá kvinnuni viknar orsakað av verandi sjúku ella hóttandi likamligari ella sálarligari sjúku ella ómegdarstöðu, ella av lívsviðurskiftum hennara í aðramáta. Fosturtøka kann sostatt verða loyvd av læknaligum og samfelagsligum orsøkum.

Neyðugt er at kanna persónligu og sosialu viðurskiftini hjá kvinnuni nærri fyri at meta um vandan fyri heilsuni hjá kvinnuni. Samráðið kann í hesum sambandi kalla kvinnuna inn til eina samrøðu.

Ásetingin fevnir ekki um føri, har lív og heilsa kvinnunar er í vanda. Tá er støðan fevnd av § 2, stk. 1, og fosturtøka kann tá verða framd uttan loyvi frá samráðnum. Tað er tó einki til hindurs fyri, at samráðið gevur loyvi til fosturtøku sambært hesi áseting, um staðfest verður, at lív og heilsa kvinnunar er í vanda.

Tað er ikki bara avgerandi, hvussu stórir vandin er fyri heilsuni hjá kvinnuni, men eisini hvønn ítøkilig vandan talan er um. Tað er sostatt ikki ein og hvør vandi fyri heilsuni, sum kann grunda loyvi til eina fosturtøku. Avgerðin má takast við støði í einari ítøkiligari meting um, hvønn vanda talan er um samanhildið við, hvussu stórir vandin er fyri, at heilsan hjá kvinnuni viknar.

Til stk. 1, nr. 2. Barnsburður íkomin orsakað av kynsligum brotsverki

Ásetingin inniber, at loyvi kann verða givið til fosturtøku av etiskum orsøkum, tað er um kvinnan er vorðin við barn orsakað av t.d. neyðtøku ella blóðskemd.

Víst verður til § 210 og §§ 216-224 í revsilógini, lóg nr. 215 af 24. juni 1939 um revsing, sum seinast broytt við lótingslóg nr. 143 frá 15. desember 2023.

Tað er ikki ein treyt fyri at fáa loyvi til fosturtøku sambært hesi áseting, at brotsgerðin hevur verið tilætlað. Ásetingin fevnir sostatt eisini um føri, har talan er um ósketni. Loyvi kann eisini verða givið, hóast brotsmaðurin verður fríkendur av subjektivum orsøkum, ella hann av øðrum grundum ikki kann revsast, t.d. um hann er undir 15 ár.

Tað er ikki ein treyt, at brotsverkið er meldað til lögregluna. Hetta tí at ein slík treyt viðvirkar til at fløkja og seinka um málsviðgerðina, og vandi kann tí vera fyri, at inntrivið ikki verður framt so tíðliga í viðgongutíðini sum gjørligt. Er samráðið í iva um, hvørt talan veruliga er um neyðtøku ella líknandi støðu, sum er fevnd av ásetingini, kann samráðið tó krevja, at málið er meldað til lögregluna, og at málið ikki er avvíst, tí tað hevur verið ógrundað.

Ásetingin fevnir eisini um støður, har ein genta undir 15 ár er vorðin við barn.

Til stk. 1, nr. 3. Barnið álvarsliga sjúkt í móðurlívi

Loyvi kann verða givið til fosturtøku av sonevndum eugeniskum (ættarrøktarligum) orsøkum. Tað er um vandi er fyri, at barnið orsakað av ættarbregði, sjúku ella skaða í móðurlívi fær álvarslig sálarlig ella likamlig brek ella sjúku.

Tað er ikki ein treyt, at talan altíð skal vera um ein nærliggjandi vanda fyri álvarsligari sjúku. Hvussu stórir vandin skal vera fyri, at loyvi til fosturtøku kann verða givið, veldst um hvønn vanda talan er um. Er talan um sera álvarslig brek ella sera álvarsliga sjúk eiga ov stór krøv ikki at vera sett til vandan, meðan hinvegin minni álvarslig brek ella sjúka bara kunnu grunda eina fosturtøku, um talan er um rættiliga stóran vanda.

Viðurskifti, sum ikki eru ein vandi fyri virkið hjá fostrinum seinni í lívinum, er sostatt sum meginregla ikki grundarlag fyri at gera loyvi til fosturtøku.

Kravið um, at talan skal vera um álvarsliga sjúku, skal metast saman við § 4, har loyvi til fosturtøku bara kann verða givið, um tey viðurskifti, sum grunda eina umsókn um fosturtøku standa mát við heilsuliga vandan, sum eitt inntrivi eftir 12. viku í viðgongutíðini inniber.

Hvussu álvarslig brek ella sjúku talan er um skal m.a. metast út frá upplýsingum um stöðu og útliti hjá fostrinum, viðgerðarmöguleikum, váðan við skurðviðgerðum, væntað tal á skurðviðgerðum, vandi fyri eftirsjúku umframt möguleikunum hjá barninum at fáa vanligt virki. Aktuelli viðgerðarmöguleikarnar hava eisini týdning í hesum sambandi, og tí er læknafrøðiliga menningin og tøki serkunnleikin eisini við til at staðfesta, nær loyvi kann gevast og ikki.

Tað er ikki ein treyt, at tað er staðfest, at fostrið hevur eina sjúku. Tað er sostatt nóg mikið, at vandi er fyri, at fostrið hevur eina álvarsliga sjúku. Tað ber í tí sambandi ikki til at siga nakað ítøkiligt um, hvussu stórir vandin skal vera, men tað er ein treyt, at tann ítøkiligi vandin fyri, at fostrið mennir eina ávísa sjúku er munandi hægri enn vanligi vandin millum fólk at fáa sjúkuna.

Til stk. 1, nr. 4. Kvinna megnar ikki at taka sær av barninum orsakað av sjúku ella menningartarni

Loyvi kann verða givið til fosturtøku, um kvinnan orsakað av likamligari ella sálarligari sjúku ella sálarligum menningartarni ikki megnar at hava umsorgan fyri barninum.

Talan kann vera um stöður, har kvinnan ber so álvarslig brek ella er so álvarsliga likamliga sjúk ella sálarlsjúk, at hetta avmarkar hennara førleikar til at røkja dagligar uppgávur og sostatt ikki er før fyri at taka sær av einum barni.

Í metingin av, um kvinnan megnar at hava umsorgan fyri barninum ella ikki, skal dentur leggjast á, um sjúkan er av slíkum slag, at hon forðar kvinnuni í at hava umsorgan fyri barninum á fullgóðan hátt. Tað er tí minni avgerandi, um sjúkan annars er at meta sum álvarslig fyri kvinnuna sjálva.

Til stk. 1, nr. 5. Sosialar umstøður.

Loyvi kann verða givið til fosturtøku, um viðgongutíðin, føðingin ella umsorganin fyri barninum má metast at elva til eina álvarsliga byrðu fyri kvinnuna. Ásetingin inniber, at loyvi kann verða givið til fosturtøku orsakað av sosialu umstøðunum hjá kvinnuni.

Ásetingin er ætlað í førum, har viðgongutíðin, føðingin ella umsorganin fyri barninum fer at verða ein slík byrða fyri kvinnuna, at ein samlað meting av viðurskiftunum grunda eina fosturtøku, hóast tað í stöðuni ikki er vandi fyri heilsuni hjá kvinnuni.

Tað er ikki bara atlit at kvinnuni, sum kunnu grunda eina fosturtøku, men eisini atlit at øðrum børnum í familjuni, og at tey fáa eina fullgóða uppaling. Her verður bæði hugsað um felagsbørn og serbørn. Tað sama er galdandi, um vandi er fyri, at kvinnan ikki megnar at halda uppi húsi og heimi hennar, um hon fær eitt barn.

Aldurin á kvinnuni kann hava týdning fyri ta byrðu, sum hon verður útsett fyri í viðgongutíðini. Jú eldri kvinnan er, jú størri dentur kann verða lagdur á aldurin.

Tann byrðan, sum viðgongutíðin og føðingin elva til, valdast í stóran mun ta byrðu, sum longu liggur á kvinnuni. Her er serliga talið av og aldurin á børnum, sum kvinnan frammanundan eigur, avgerandi, eins og hennara möguleikar fyri at fáa hjálp hava týdning. Av øðrum persónligum viðurskiftum, sum hava týdning, kunnu nevnast heilsan hjá kvinnuni, hennara familjustøða, um hon er gift ella samlivandi ella um hon er einsamøll við børnunum.

Bústaðarviðurskifti hava stóran týðning fyri møguleikarnar hjá einari familju at skapa góðar karmar fyri uppvøksturin hjá børnum. Tað sama er galdandi fyri fíggjarlig viðurskiftini, men eisini álvarslig sjúka ella avlamni hjá einum í familjuni kann seta slík krøv til kvinnuna, at hon ikki megnar eisini at ansa einum smábarni, uttan at hetta í órímiliga stóran mun gongur út yvir kvinnan sjálva ella onnur børn í familjuni.

Talan er altíð um eina heildarmeting, har øll viðkomandi viðurskifti skulu takast við í metingini. Uppreksanin av teimum nevndu viðurskiftunum er sostatt ikki úttømandi. Tað verður beinleiðis nevnt í ásetingini sum ein treyt fyri at fáa loyvi til fosturtøku, at sleppast ikki kann undan byrðuni fyri kvinnuna á annan hátt. Í tann mun almenn tilboð eru, sum kunnu bota um viðurskiftini og lætta munandi um byrðuna, talar hetta ímóti at geva loyvi til fosturtøku. Her verður eitt nú hugsað um sosialan, fíggjarligan og persónligan stuðul.

Til § 4. *Orsøkin til fosturtøka má standa mát við heilsuligan vandan við inntrivinum*
Í ásetingini er nágreinað, at loyvi til fosturtøku kann bara verða givið, um tey viðurskifti, sum grunda eina umsókn um fosturtøku standa mát við heilsuliga vandan, sum eitt inntriv eftir 12. viku í viðgongutíðini inniber.

Jú longur í viðgongutíðini kvinnan er komin, jú størri er vandi fyri komplikatiónum í sambandi við fosturtøku. Heilsuvandin kann skifta alt eftir fleiri faktorum, undir hesum heilsustøðan hjá kvinnuni, hvussu fosturtøkan verður framd og møguligum komplikatiónum undir inntrivinum.

Talan er um eina ítøkiliga og læknafakliga meting.

Til § 5. *Um fostrið er lívført*

Loyvi kann sum meginregla ikki gevast til fosturtøku, um fostrið er lívført. Sostatt verður eitt evsta mark sett fyri, nær fosturtøka kann verða framd.

Er fostrið lívført, kann loyvi til fosturtøku bara verða givið, um fostrið ber so álvarslig brek, at avgerandi grundir tala fyri ikki at noyða kvinnuna at ganga viðgongutíðina út. Í metingini av lívførinum hjá einstaka fostrinum er tað avgerandi, um verulig útlit eru til, at barnið kann yvirliva í øllum førum í nakrar vikur, um tað varð føtt, tá ið inntrivið annars var ætlað. Um so er, verður mett, at fostrið er lívført.

Løgfrøðiliga verður eitt fostur mett sum eitt barn, um í minsta lagi 22 heilar vikur av viðgongutíðini eru farnar, tað vil siga tá ið kvinnan er komin 22 + 0 í viðgongutíðini. Um barnið tá verður føtt og ikki vísir lívstekin, er talan um eitt deyðføtt barn og ikki eitt fostur. Hetta merkir, at tað sambært § 189, stk. 1 í sundheitslógini skal fremjast líksýn og deyðsváttan skal útflýggjast.

Til § 6. *Einans lækni kann fremja fosturtøku.*

Fosturtøka kann bara verða framd av lækna í sjúkrahúsverkinum. Eru lógarásettu treytirnar fyri at fáa fosturtøku loknar, skal kvinnan fáa fosturtøku framda.

Sjúkrahúsverkið hevur serlæknar og heilsustarvsfólk, sum hava neyðugu førleikarnar á økinum, eins og neyðugu hentleikarnir eru tøkir í sjúkrahúsverkinum.

Til § 7. *Stuðulssamrøða fyri og eftir inntrivið.*

Kvinnan skal hava í boði óhefta ráðgeving og stuðulssamrøðu fyri og eftir inntrivið. Landsstýrisfólkið ásetir nærri reglur um hetta.

Ein sjálvstøðug og óheft fosturtøkuráðgeving verður skipað undir Heilsutrygd, har kvinnan hevur móguleika fyri at fáa eitt óheft og navnloynt prát við ein heilsufrøðing, sum er fosturtøkuráðgevi. Eisini ber til at fáa ráðgeving frá sálarfrøðingi, løgfrøðingi, sosialráðgeva ella øðrum viðkomandi fakkunnleika.

Prátið kann fara fram telefoniskt, men um kvinnan hevur tørv á einari persónligari samrøðu, kann hetta verða skipað eftir nærri avtalu.

Tað vera heilsufrøðingar hjá Gigna sum svara telefonini.

Læknin hevur sambært § 10 skyldu til at kunna kvinnuna um móguleikarnar fyri at fáa ráðgeving og stuðulssamrøðu áðrenn og eftir inntrivið.

Tað er tó ikki eitt krav fyri at fáa fosturtøku, at kvinna hevur eina stuðulssamrøðu.

Endamálið við samrøðuni áðrenn inntrivið er at geva kvinnuni neyðugu kunningina og stuðulin til sjálv at kunna taka eina vælgrundaða avgerð um, hvørt fosturtøka skal fremjast ella ikki. Undir samrøðuni skal ráðgevandi parturin ikki ávirka avgerðina hjá kvinnuni, men skal royna at geva henni eitt so væl upplýst grundarlag um gjørligt til sjálv at taka avgerðina.

Kvinnan skal somuleiðis fáa ráðgeving og kunning um móguleikar fyri stuðli til at fullføra viðgongutíðina og fyri stuðli eftir, at barnið er føtt.

Kvinnan skal eisini hava kunning um móguleikan at burturættleiða barnið.

Endamálið við samrøðuni eftir inntrivið er at geva kvinnuni stuðul til at koma ígjøgnum móguligan sálarligan og annan ampa av at hava fingið framt fosturtøku. Fyribyrging kann eisini verða ein partur av samrøðuni.

Samrøðan skal ikki vera beint eftir, at inntrivið er framt, av tí at kvinnan tá kann vera ávirkað av narkosu.

Tekur kvinnan ikki av einum tilboði um ráðgeving men vil framvegis hava fosturtøku, skal fosturtøkan fremjast, um kvinnan lýkur treytirnar fyri at fáa fosturtøku. Tað er sostatt ikki eitt krav fyri at fáa fosturtøku, at kvinnan skal hava fingið ráðgeving áðrenn inntrivið.

Landsstýrisfólkinum er heimilað at áseta nærri reglur í hesum sambandi. Her verður serliga hugsa um at skipa innihaldið í vegleiðingini, soleiðis at tryggjað verður, at allar kvinnur fáa nøktandi og somu vegleiðing.

Til § 8.

Til stk. 1. Umsókn. Kvinna søkir sjálv.

Ásett verður at tað er kvinna sjálv, sum skal biðja um at fáa fosturtøku. Við hesum verður betri móguleiki fyri at staðfesta, um tað veruliga er ynskið hjá kvinnuni at fáa fosturtøku, og at hon ikki verður tvingað til tað av øðrum.

Um ein kvinna vil hava fosturtøku, skal hon venda sær til ein kommunulækna. Kvinnan kann eisini venda sær til ein annan lækna enn sín egna lækna.

Við tað at tað er kvinnan sjálv, sum avger, um hon vil hava fosturtøku, er tað ikki eitt krav, at hjúnafelagi ella samlivi skal úttala seg ella geva samtykki í samband við eina fosturtøku.

Tann, sum søkir um fosturtøku, skal útfylla og undirskriva eitt oyðublað. Tað vil siga kvinnan sjálv, sambært § 8, stk. 1, ella verjin, sambært § 8, stk. 2. Tað sama er galdandi, tá ið tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan, geva samtykki sambært § 9, stk. 1.

Vendir kvinnan sær til ein lækna, skal læknin hava eina persónliga samrøðu við kvinnuna og soleiðis fáa upplýst, hvør orsøkin til ynskið um fosturtøku er og ráðgeva og vegleiða henni.

Bæði læknin og kvinnan skulu skrivliga vátta, at kvinnan hevur fingið kravdu vegleiðingina, og at hon hevur fingið vegleiðing um móguleikarnar fyri eini stuðulssamrøðu fyri og eftir inntrivið. Víst verður í hesum sambandi til viðmerkingarnar til § 10.

Er kvinnan undir 18 ár og vil hava fosturtøku, men foreldramyndugleikin noktar at geva samtykki til tað, kann læknin hjálpa kvinnuni at senda samráðnum umsókn um loyvi. Læknin kann eisini hjálpa kvinnu undir 18 ár at senda umsókn til samráðið, um kvinnan av einihvørji orsök vil sleppa undan at biðja foreldramyndugleikan um samtykki. Sí § 10, stk. 3.

Tað ber ikki til at senda umsókn beinleiðis til samráðið, tí umsókn altíð skal sendast gjøgnum ein lækna.

Til stk. 2. Umsókn frá serligum verja sambært § 50 í verjumálslóginu

Er kvinnan ikki før fyri at skilja týðningin av inntrivinum, kann samráðið geva loyvi til fosturtøku eftir umbøn frá einum serligum verja. Í slíkum førum krevst loyvi frá samráðnum, hóast frestin á 12 vikur ikki er farin.

Verjin verður tilnevndur eftir reglunum í § 50 í verjumálslóginu. Tað er Familjufyrisitingin sum tilnevndir verjan. Víst verður til Anordning nr. 397 af 20. april 2010 om ikrafttræden for Færøerne af værgemålsloven, sum seinast broytt við lógtingslóg nr. 159 frá 10. desember 2021.

Hevur kvinnan longu ein verja, kann viðkomandi tilnevast til eisini at taka støðu til spurningin um fosturtøku, um tað verður mett skynsamt. Tað er tó ætlanin, at tað helst skal vera ein persónur, sum kvinnan er í familju ella svágd við, ella eitt vinfólk, sum kvinnan er tætt knýtt at og sum kennir hana væl.

Um tað stendur um lív og heilsu hjá kvinnuni, er ikki neyðugt við umbøn frá verjanum. Tá er støðan fevnd av § 2, og yvirlæknin á sjúkrahúsinum kann taka avgerð um fosturtøku uttan loyvi frá samráðnum. Inntrivið verður tá mett sum eitthvørt annað neyðugt skurðiltak. Tað er ikki rímiligt, at inntrivið í slíkum førum skal vera treytað av og í móguligum hættisligum støðum verða seinkað av, at eitt loyvi skal fyriligja.

Til § 9.

Til stk. 1. Kvinna undir 18 ár. Samtykki frá foreldramyndugleikanum.

Er kvinnan undir 18 ár, og er hon ikki gift, skal tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan geva samtykki til umbøn hennara um fosturtøku.

Tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan kunnu ikki sjálvi søkja um fosturtøku vegna ungu kvinnuna. Ein fosturtøka kann óansæð hvussu gomul kvinnan, er ikki verða framt, um kvinnan ikki sjálv ynskir fosturtøku.

Er kvinnan undir 18 ár og vil hava fosturtøku, men foreldramyndugleikin noktar at geva samtykki til tað, kann læknin hjálpa kvinnuni at senda samráðnum umsókn um loyvi. Læknin kann eisini hjálpa kvinnu undir 18 ár at senda umsókn til samráðið, um kvinnan av einihvørji orsök vil sleppa undan at biðja foreldramyndugleikan um samtykki. Sí § 10, stk. 3.

Tað ber ikki til hjá kvinnuni at senda umsókn beinleiðis til samráðið, tí umsókn altíð skal sendast gjøgnum ein lækna. Sí § 8, stk. 1, 2. pkt.

Um tað stendur um lív og heilsu hjá kvinnuni, er ikki neyðugt við samtykki. Tá er støðan fevnd av § 2, og yvirlæknin á sjúkrahúsinum kann tá taka avgerð um fosturtøku uttan samtykki og loyvi frá samráðnum. Inntrivið verður tá mett sum eitthvørt annað neyðugt skurðiltak. Tað er ikki rímligt, at inntrivi í slíkum førum skal vera treytað av og í møguligum hættisligum støðum vera seinkað av, at eitt samtykki skal innheintast og at eitt loyvi skal fyriligja.

Til stk. 2. Samráðið kann avgera, at samtykki ikki skal innheintast.

Samráðið kann geva loyvi til, at samtykkið frá tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan sambært stk. 1 ikki skal innheintast. Hetta er tó bara galdandi, tá ið umstøðurnar tala fyri tí.

Hetta inniber, at samtykki skal fyriligja, uttan so at avgerandi grundir tala ímóti tí. Tað er t.d. ikki neyðugt við samtykki, um orsök er til at halda, at tað fer at fáa álvarsligar fylgjur fyri kvinnuna, um tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan, fáa kunnleika um, at hon er við barn. Tað kann t.d. vera vandi fyri, at tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan reagera so ógvusliga, at vandi er fyri, at kvinnan verður fyri likamligum ella sálarligum harðskapi, ella at kvinnan verður sosialt rikin burtur á ein slíkan hátt, at tað fær ógvusligar fylgjur fyri hana.

Tað er heldur ikki neyðugt við samtykki, sum talan er um umstøður, har gentan ella unga kvinnan er vorðin við barn við blóðskemd.

Tað er sostatt ikki nokk, at gentan ella unga kvinnan t.d. er bangin fyri, at foreldrini verða ill ella vónbrotin, um tey fáa kunnleika um, at hon er kynsliga aktiv.

Tað er heldur ikki neyðugt við samtykki, um verjin ella tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan, t.d. orsakað av sjúku ella líknandi ikki kunnu taka avgerð um viðurskiftini hjá barninum ella tí unga.

Tað sama er galdandi, um unga kvinnan t.d. í longri tíð ikki hevur havt nakað samband við tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan.

Aldur og búnaskapur hjá kvinnuni kann hava týdning í metingini av, hvørt samtykki skal innheintast ella ikki. Yngri kvinnan er, trengri er móguleikin fyri undantaki.

Til stk. 3. Samráðið kann geva loyvi, hóast samtykki er noktað.

Tá ið talan er um eina unga kvinnu undir 18 ár, er tala um eitt barn. Men tað er ikki altíð, at tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan vita, hvat er best fyri barnið.

Í serligum førum kann samráðið tí geva loyvi til fosturtøku, hóast tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan nokta at geva samtykki til fosturtøku.

Er kvinnan undir 18 ár og vil hava fosturtøku, men foreldramyndugleikin noktar at geva samtykki til tað, kann læknin hjálpa kvinnuni at senda samráðnum umsókn um loyvi. Læknin kann eisini hjálpa kvinnu undir 18 ár at senda umsókn til samráðið, um kvinnan av einhvirrji orsök vil sleppa undan at biðja foreldramyndugleikan um samtykki. Tað ber ikki til hjá kvinnuni at senda umsókn beinleiðis til samráðið, tí umsókn altíð skal sendast gjøgnum ein lækna, sí § 10, stk. 3.

Áðrenn samráðið viðger eina umbøn um fosturtøku frá kvinnu undir 18 ár, verður gentan ella unga kvinnan vanligi biðin at koma til eina samrøðu við ein sosialráðgeva ella ein psykiatara/sálarfrøðing.

Samráðið er óheft og kann lýsa og taka støðu út frá barnsins sjónarmiði. Tá ið samráðið tekur avgerð, skal dentur m.a. leggjast á barnsins besta, og samráðið skal tryggja barninum ta verju og umsorgan, sum er neyðug fyri trivnaðin hjá barninum. Hesi atlit viga tungt í metingini av, um fosturtøka kann verða loyvd ella ikki.

Aldur og búnaskapur hjá gentuni ella ungu kvinnuni kunnu hava týðning í hesum sambandi.

Til § 10.

Til stk. 1. Læknin skal kunna um stuðulssamrøðu og móguleikar fyri stuðli áðrenn og eftir, at barnið er føtt.

Uttan mun til nær í viðgongutíðini kvinnan setir fram umbøn um fosturtøku, skal læknin, sum fær eina umsókn um fosturtøku, upplýsa kvinnuna um móguleikan fyri ráðgeving og stuðulssamrøðu sambært § 7, har hon kann fáa upplýsing um móguleikarnar fyri at søkja um sosialan, fíggarligan og persónligan stuðul bæði til at fullføra viðgongutíðina og um stuðul eftir, at barnið er føtt.

Um kvinnan ikki vil taka av tilboðnum um ráðgeving, men framvegis ynskir at fáa fosturtøku, skal fosturtøkan fremjast, um kvinnan í aðramáta lýkur treytirnar fyri at fáa fosturtøku. Tað er sostatt ikki eitt krav fyri at fáa fosturtøku, at kvinnan skal fáa ráðgeving áðrenn inntrivið.

Til stk. 2. Læknin skal kunna um inntrivið, fylgjur og vandar við inntrivinum.

Læknin skal vegleiða og kunna kvinnuna um inntrivið og fylgjur og vandan, sum mugu metast at vera sambundin við inntrivið.

Kravið um vegleiðing og kunning er galdandi bæði fyri fosturtøku, sum verður framd við heilivági ella sum skurðviðgerð.

Bæði kvinnan og læknin skulu skriva undir uppá, at kvinnan hevur fingið vegleiðing og kunning sum ásett í stk. 1 og 2.

Verður fosturtøka umbiðin av verjanum, ella hevur tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan givið samtykki til fosturtøku, skulu tey eisini vátta, at tey hava fingið somu vegleiðing og kunning.

Til stk. 3. Læknin kann hjálpa kvinnu undir 18 ár at senda umsókn um loyvi sambært § 9, stk. 2 og 3.

Er kvinnan undir 18 ár og vil hava fosturtøku, men foreldramyndugleikin noktar at geva samtykki til tað, kann læknin hjálpa kvinnuni at senda samráðnum umsókn um loyvi. Læknin kann eisini hjálpa kvinnu undir 18 ár at senda umsókn til samráðið, um kvinnan av einhvørji orsök vil sleppa undan at biðja foreldramyndugleikan um samtykki.

Tað ber ikki til hjá kvinnuni at senda umsókn beinleiðis til samráðið, tí umsókn altíð skal sendast gjøgnum ein lækna, sí § 8, stk. 1, 2. pkt..

Til § 11. *Læknin sendir umsókn víðari til samráðið.*

Metir læknin, at treytirnar fyri fosturtøku í §§ 1 og 2 ikki eru loknar, skal læknin beinanvegin leggja umsóknina saman við egnari meting fyri samráðið. Læknin skal somuleiðis senda skjalprógv fyri teimum kanningum, sum eru gjørdar í viðgongutíðini.

Ásetingin fevnir bæði um kommunulækna, sum fær eina umsókn um fosturtøku og um læknan, sum skal fremja fosturtøkuna.

Til § 12. *Meirkunning tá ið barnið er álvarsliga sjúkt í móðurlívi*

Er umsóknin um fosturtøku grundað á umstøður, sum nevndar eru í § 3, stk. 1, nr. 3, skal kvinnan hava í boði upplýsingar um møguleikan fyri meira kunning og ráðgeving hjá viðkomandi felagsskapum og fakfólki.

Her verður eitt nú hugsað um serlæknar, sum hava ávísa vitan innan serstøk økir og kunnu tí eisini veita serliga kunning og ráðgeving.

Eisini verður hugsað um MEGD og teirra nógvu felagskapir, har nøkur teirra kenna til ein gerandisdag við álvarsligum sálarligum ella likamlig brekum ella sjúkum, og hvørtjir møguleikar eru at fáa hjálp at bøta um støðuna.

Endamálið við ásetingini er at tryggja, at kvinnan fær rætta og viðkomandi fakliga ráðgeving, soleiðis at hon kann taka eina avgerð út frá einum væl upplýstum grundarlagi.

Til § 13.

Landsstýrismaðurin fær heimild at áseta nærri reglur um umsókn um fosturtøku og um viðgerð av málum um fosturtøku. Tað kann vera um mannagongdina, tá ið søkt verður um fosturtøku, t.d. við oyðibløðum, og um innihaldið í vegleiðingini og kunningini, sum kvinnan hevur krav uppá. Eisini kann verða ásett, at umsókn kann latast inn talgilt.

Til § 14.

Til stk. 1. Samráðið.

Landsstýrisfólkið setir eitt samráð, sum tekur avgerð um, hvørt loyvi kann verða givið til fosturtøku, eftir at frestin á 12 vikur er farin, sambært § 3-5, um loyvi kann vera givið til fosturtøku eftir umbøn frá einum verja, sambært § 8, stk. 2, og um ein kvinna undir 18 ár kann fáa fosturtøku uttan loyvi frá tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan, sambært § 9, stk. 2 og 3.

Samráðið skal taka avgerð skjótast gjørligt og í einasta lagi innan 2 dagar.

Til stk. 2.

Í samráðnum eru ein lögfrøðingur, cand.jur. ella ein við sosialari útbúgving, t.d. ein sosialráðgevi umframt tveir lækna. Tann eini læknin skal vera serlækni í kvinnusjúkum, og hin skal vera serlækni í psykiatri ella hava serligt innlit í sosialmedisin, t.e. læran um, hvussu sosialu viðurskiftini ávirka heilsuna hjá fólki. Hetta fyri at tryggja eina víðfevnda og gjølla meting av fleiri ymiskum atlitum, sum eitt mál um fosturtøku má metast at viðføra. Við at inndraga lögfrøðiligan, læknafrøðiligan og sálarligan fakkunnleika er góður móguleiki fyri at meta um samlaðu støðuna hjá kvinnuni og at taka eina vælgrundaða avgerð, sum tekur hædd fyri bæði rættindunum og likamligu og sálarligu heilsuni hjá kvinnuni.

Lögfrøðingurin er við fyri at tryggja, at lóggávan á økinum verður hildin, og at øll rættindi og skyldur sambært lögtingslógini verða virð. Eisini skal lögfrøðingurin tryggja at málsviðgerðin fer rætt fram, og at ásetingarnar í dátuverndarlógini verða hildnar.

Lögfrøðingurin skal hava lögfrøðiligt kandidatsprógv ella aðra samsvarandi útbúgving. Her verður serliga hugsað um ta nýggju føroysku lögfrøðsútbúgvingina á Fróðskaparsetri Føroya. Dentur verður tó lagdur á, at lögfrøðingarnir skulu hava ein bachelor í lögfrøði umframt ein kandidat í lögfrøði fyri at kunna kalla seg lögfrøðing eftir lögtingslógini.

Socialráðgevin kann meta um sosialu støðuna hjá kvinnuni, undir hesum um fíggarlig, persónlig og bústaðarviðurskifti.

Serlæknin í kvinnusjúkum hevur fakkunnleika innan reproductiva heilsu og barnsburð og kann meta um likamligu heilsuna hjá kvinnuni og fostrinum, undir hesum um vandi er fyri komplikationum og um lív og heilsa hjá kvinnuni er í vanda.

Ein psykiatari kann meta um sálarligu heilsuna hjá kvinnuni, undir hesum hennara førleikar til at handfara viðgongutíðina og eina móguliga fosturtøku og móguligar sálarfrøðiligar avleiðingar í hesum sambandi.

Í teimum førum har loyvi til fosturtøku krevst frá samráðnum, skal kvinnan útfylla eitt oyðublað hjá læknanum. Læknin sendir oyðublaðið til samráðið saman við journalini og skjalprógv fyri kanninum, sum eru gjørdar í viðgongutíðini. Um tørvur er á tí, innheintar samráðið tær upplýsingar, sum eru neyðugar fyri at kunna taka avgerð í málinum. Víst verður í hesum sambandi til § 27, stk. 2, nr. 4 í lögtingslóg nr. 132 frá 10. juni 1993 um fyrisingarlóg.

Er umsókn um fosturtøku grundað á staðfesta sjúku ella brek hjá fostrinum, verður málið sum meginregla viðgjørt á skrivligum grundarlagi. Í flestu førum kann samráðið taka avgerð beinanvegin út frá teimum upplýsingum, sum samráðið hevur fingið frá lækna ella sjúkrahúsinum.

Er umsókn um fosturtøku grundað á sosial og persónlig viðurskifti, innheintar samráðið fleiri upplýsingar, og hetta verður vanliga gjørt við at hava eina samrøðu við kvinnuna. Kvinnan hevur sum meginregla rætt til at hava ein hjásitara við sær og um neyðugt eisini ein tulk.

Samráðið skal miðja eftir at taka avgerð sum skjótast og í seinasta lagi 2 dagar eftir samrøðuna.

Í serliga truplum málum kann samráðið avgera, at ein kanning skal gerast hjá serlækna í psykiatri, sum skal lýsa serligu umstøðurnar nærri. Hetta krevur tó samtykki frá kvinnuni. Endamálið er at lýsa viðurskiptini hjá kvinnuni so væl sum gjørligt. Málsviðgerðartíðin í samráðnum kann tá taka longri tíð.

Til stk. 3.

Ásett verður, at limirnir í samráðnum og teirra varalimir verða vald fyri 4 ár í senn. Somu limir kunnu veljast aftur.

Til stk. 4.

Landsstýrisfólkinum verður heimilað at áseta nærri reglur um starvsskipan fyri samráðið.

Starvsskipanin ásetir heimildarøkið og skal hava reglur um t.d. innkalling til fund, um viðtøkuføri, hvussu fundirnir verða skipaðir, nær viðgerðin kann vera á skriftligum grundalagi, um ógegni, tagnarskyldu o.a. Eisini reglur um at víðarisenda avgerðir til Føroya Kærustovn sum kærummyndugleika.

Til § 15. *Semja krevst at geva loyvi*

At taka avgerð um, hvørt ein fosturtøka kann verða framd ella ikki er um eina somikið inntívandi avgerð, sum beinleiðis ávirkar rættindi hjá fólki.

Loyvi til fosturtøku kann tí bara verða givið, um tað er semja um tað í samráðnum.

Til § 16. *Kæra*

Til stk. 1. Samráðið sendir noktandi avgerð beinleiðis til Føroya Kærustovn.

Avger samráðið, at loyvi ikki kann verða givið til fosturtøku, skal samráðið beinanvegin senda avgerðina til Føroya Kærustovn saman við grundgeving fyri avgerðini. Øll viðkomandi skjøl, sum samráðið hevur, skulu eisini sendast Kærustovninum.

Hetta er treytað av, at kvinnan, verjin ella tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan ynskja, at Føroya Kærustovnur skal endurskoða avgerðina og taka endaliga støðu í málinum.

Sambært § 8, stk. 2 kann samráðið geva loyvi til, at kvinna, sum er undir 18 ár kann fáa fosturtøku uttan samtykki frá tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan. Í slíkum førum skal tann ella tey, sum hava foreldramyndugleikan ikki kunnast um og taka undir við, at málið verður lagt fyri Føroya Kærustovn til støðutakan.

Til stk. 2. Serkøn hjá Føroya Kærustovni í fosturtøkumálum.

Tað er ásett í løgtingslóg nr. 147 frá 25. november 2021 um Føroya Kærustovn, at í málum har serkunnleiki verður mettur neyðugur fyri viðgerðina, verður Føroya Kærustovnur settur við stjóranum og einum ella tveimum lögfrøðingum umframt einum ella tveimum viðkomandi serkønum.

Í uppskotinum verður ásett, at í fosturtøkumálum eru serkøn altíð við at taka avgerð. Tey serkønu hjá Føroya Kærustovni í fosturtøkumálum eru:

- 1) serlækni í kvinnusjúkum ella barnalækni (pædiatri), og
- 2) serlækni í psykiatri ella persónur, sum hevur serligt innlit í sosialmedisin.

Hesi serkønu koma at taka avgerð í kærumálum um fosturtøku saman við lögfrøðingunum á Føroya Kærustovni.

Í Føroyum eru í løtuni 4 serlæknar í kvinnusjúkum í starvi. Ein serlækni í kvinnusjúkum skal vera í samráðnum, og tí kann tað gerast trupult at finna ein óheftan serlækna í kvinnusjúkum afturat, sum skal vera serkønur hjá Føroya Kærustovni. Upplýst er at serlækni í pædiatri, t.e. ein barnalækni, hevur eins og ein serlækni í kvinnusjúku góðar førleikar til at meta um, hvørt treytirnar fyri fosturtøku eru loknar ella ikki.

Víst verður í hesum sambandi til viðmerkingarnar í § 14, stk. 2, har tað er nærri grundgivið fyri fakkbólum.

Til stk. 3.

Føroya Kærustovnur skal taka avgerð skjótast gjørligt og í seinasta lagi innan 7 dagar.

Tað er umráðandi, at mál um fosturtøku verða avgreidd so skjótt sum gjørligt, tí talan er um mál, har hvør dagur telur, tí ein mógulig fosturtøka eigur at verða framd skjótast tilber. Við atliti at rættartrygdini hjá borgarunum er tað altavgerandi, at kærumálini verða viðgjørd so skjótt sum gjørligt.

Kærustovnurin skal senda avgerðina bæði til samráðið og til umsøkjaran.

Víst verður til løgtingslóg nr. 147 frá 25. november 2021 um Føroya Kærustovn, har viðgerðin av kærumálum er nærri ásett.

Til § 17. Ársfrágreiðing.

Samráðið skal á hvørjum ári gera eina ársfrágreiðing, sum verður latin landsstýrisfólkinum.

Frágreiðingin skal lýsa virkseimið hjá samráðnum fyri farna árið, undir hesum talið á umsóknnum, tal av loyvum, við hvørjari heimild avgerðir eru tiknar, viðgerðartíðin, nær í viðgongutíðini fosturtøkan varð framd, aldurin á kvinnuni o.a. sum kann metast at vera viðkomandi fyri at fáa yvirlit á málsøkið.

Ein slík frágreiðing kann vera við til at tryggja gjøgnumskygni á økinum.

Til §§ 18. Revsiásetingar

Til stk. 1.

Ásett verður, at lækni, sum tekur annans barnsburð uttan at treytirnar í §§ 1 og 2 eru loknar, og uttan at tað er givið loyvi eftir §§ 3-5, verður revsaður við fongsli í upp til 2 ár, undir linnandi umstøðum við sekt.

Talan kann t.d. vera um linnandi umstøður, um læknin hevur tikið annans barnsburður uttan loyvi frá samráðnum, men har treytirnar í §§ 1 og 2 eru loknar. Tá kann læknin verða revsaður við sekt.

Sambært ásetingini kann læknin verða revsaður við fongsli upp í 2 ár, men hetta útilokar ikki, at læknin kann verða dømdur harðari revsing, um heimild er fyri tí í revsilógini, t.d. í § 241 um óviljað manndráp ella § 249 um óviljaðan skaða á annans likam ella heilsu.

Er talan um støður, har barnsburðurin verður tikin uttan samtykki frá kvinnuni, er hetta fevnt av ásetingunum í kapittul 25 í revsilógini um brotsverk móti lívi og likami.

Til stk. 2.

Ásett verður, at lækni, sum tekur annars barnsburð uttan at treytirnar í § 1, §§ 8 og 9 og § 10, stk. 2 eru loknar, revsaður við sekt.

Talan er um støður, at ymisk formlig viðurskifti ikki eru í lagi. Læknin hevur sostatt ábyrgdina av, at treytirnar um, at kvinnan skal hava bústað í Føroyum, at samtykki skal innheintast frá verjanum ella tí ella teimum, sum hava foreldramyndugleikan, og at vegleiðingar og upplýsingarskyldan um ráðgeving og vandan við inntrivinum eru loknar, áðrenn ein fosturtøka verður framd uttan loyvi.

Hinvegin hevur læknin ikki skyldu til at kanna, um hesar treytirnar eru loknar, um fosturtøka verður framd við loyvi frá samráðnum. Ásetingin er heldur ikki galdandi um lív og heilsa hjá kvinnuni er í vanda sambært § 2.

Til stk. 3.

Ásett verður, at tann, sum ikki er lækni, og sum tekur annars barnsburð, verður revsaður við fongsli upp í 4 ár.

Ásetingin útilokar ikki, at krotulæknin kann verða dømdur harðari revsing, um heimild er fyri tí í revsilógini, t.d. í § 241 um óviljað manndráp ella § 249 um óviljaðan skaða á annars likam ella heilsu.

Er talan um støður, har barnsburðurin verður tikin uttan samtykki frá kvinnuni, er hetta fevnt av ásetingunum í kapitl 25 í revsilógini um brotsverk móti lívi og likami.

Til stk. 4.

Ásett verður, at revsiásetingarnar í § 18, stk. 1 og 3 verða brúktar á sama hátt fyri tann, sum hjálpir til við at taka annars barnsburð, uttan at treytirnar fyri fosturtøku eru loknar.

Ásetingin fevnir bara um tey, sum beinleiðis hjálpa til við at taka barnsburðin og fevnir sostatt ikki um tey, sum hjálpa til við at fáa eina avtalu um fosturtøku í lag, gjalda útreiðslurnar í hesum sambandi og í aðramáta fyrireka praktisk viðurskifti í hesum sambandi.

Til § 19.

Ásett verður, at lógarbrot, sum eru framd av ósketni, verða ikki revsaði. Tað er sostatt eitt krav, at lógarbrotið hevur verið tilætlað.

Til § 20.

Gildiskomuáseting og úrgildisseting.

Ásett er at lógtingslógin kemur í gildi 1. juli 2024, so at tíð er at fyrireika seg til broytingarnar sambært uppskotinum. T.d. skal landsstýrismaðurin seta eitt samráð, og Føroya Kærustovnur skal velja tey serkøn, sum skulu vera við í kæruviðgerðini.

Eisini skal landsstýrismaðurin áseta nærri reglur um ráðgevingina sambært § 7, áseta nærri reglur um umsókn um fosturtøku og um viðgerð av málum um fosturtøku sambært § 13 og áseta nærri reglur um starvsskipan fyri samráðið sambært § 14

Samstundis fer galdandi fosturtøkulóg úr gildi. Tað er lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m.v.

Løgmálaráðið, 8. januar 2024.

Bjarni Kárasen Petersen
landstýrismaður

/ Nella Festirstein

Yvirlit yvir fylgiskjøl:

Fylgiskjal 1:

Fylgiskjal 2:

Fylgiskjal 3: